

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет соціології і права

Кафедра соціології

«На правах рукопису»
УДК _____

До захисту допущено:
В.о. завідувача кафедри
_____ Максим ЄНІН
«_____» _____ 2025 р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

**за освітньо-професійною програмою «Врегулювання конфліктів та
медіація»**

зі спеціальності 054 «Соціологія»

**на тему: «Соціальна згуртованість українського суспільства в умовах
війни: тенденції, виклики та загрози»**

Виконав (-ла):

студент (-ка) II курсу, групи СЛ-41мп

Романовська Богдана Анатоліївна _____

Науковий керівник:

професор кафедри соціології, д.пед.н., професор,

Панченко Любов Феліксівна _____

Рецензент:

к.і.н., доцент, доцент кафедри історії

Чолій Сергій Васильович _____

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних посилань.
Студент (-ка) _____

Київ – 2025 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність – 054 «Соціологія»

Освітньо-професійна програма «Врегулювання конфліктів та медіація»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ Максим ЄНІН

«_____» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студенту

Романовській Богдані Анатоліївні

1. Тема дисертації «Соціальна згуртованість українського суспільства в умовах війни: тенденції, виклики та загрози», науковий керівник дисертації Панченко Любов Феліксівна, д.пед.н., затверджені наказом по університету від «11» листопада 2025р. № 4894-с.
2. Строк подання студентом магістерської дисертації: 15.12.2025
3. Об'єкт дослідження: соціальна згуртованість як суспільний феномен.
4. Предмет дослідження: соціальна згуртованість українського суспільства в умовах війни, її тенденції, виклики та загрози.
5. Перелік завдань, які потрібно розробити
 - з'ясувати концептуальні підходи до вивчення феномену соціальної згуртованості;
 - охарактеризувати основні наукові підходи до її розуміння в соціологічному, психологічному та політичному контекстах;

- проаналізувати міжнародні методики вимірювання соціальної згуртованості
 - визначити ключові виклики та загрози соціальній згуртованості українського суспільства в умовах війни;
 - виявити й описати причинно-наслідкові конфігурації умов, які є необхідними та достатніми для досягнення високого рівня соціальної згуртованості в проектах підтримки громад під час воєнного стану;
6. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу: 6 рисунків та 21 таблиця.
7. Орієнтовний перелік публікацій: 0
8. Дата видачі завдання: вересень 2024

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів роботи	Примітка
	Визначення напрямку дослідження	Вересень 2024	Виконано
	Формування джерельної бази дослідження	Жовтень-грудень 2024	Виконано
	Складання розгорнутого плану	Січень 2025	Виконано
	Написання вступу до роботи (визначення об'єкту, предмету, мети та завдань)	Лютий-березень 2025	Виконано
	Підготовка і написання I розділу дипломної роботи (Теоретично-методологічні засади дослідження соціальної згуртованості)	Квітень-травень 2025	Виконано

	Написання II розділу дипломної роботи (Методологія та інструментарій дослідження соціальної згуртованості: виклики та загрози в умовах війни)	Червень-липень 2025	Виконано
	Написання III розділу (Емпіричне дослідження соціальної згуртованості українського суспільства в умовах війни), висновків та коригування списку літератури.	Вересень-грудень 2025	Виконано
	Передача магістерської дисертації на кафедру	15.12.2025	Виконано

Студент

Богдана РОМАНОВСЬКА

Науковий керівник

Любов ПАНЧЕНКО

Анотація

Романовська Б.А. Соціальна згуртованість українського суспільства в умовах війни: тенденції, виклики та загрози. - На правах рукопису. Магістерська дисертація за спеціальністю 054 “Соціологія”. - Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», кафедра соціології. - Київ, 2025. - 75 с., список джерел з 62 найменувань.

Магістерську дисертацію присвячено дослідженню соціальної згуртованості українського суспільства в умовах повномасштабної війни. У роботі проаналізовано теоретичні підходи до концепту соціальної згуртованості (соціологічний, психологічний, політичний), встановлено, що в умовах воєнного конфлікту вона трансформується в активний механізм суспільної стійкості. Здійснено аналіз динаміки показників згуртованості в Україні на основі індексу SCORE (2023-2024). У практичній частині роботи застосовано метод якісного порівняльного аналізу (QCA) для дослідження того, які поєднання умов (співпраця в громаді; відчуття соціальної загрози від представників різних груп; відчуття громадянського обов’язку; відчуття, що українська влада піклується) впливають на рівень соціальної згуртованості у проектах та програмах, спрямованих на підтримку громад, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), ветеранів, домогосподарств, освітньої та енергетичної інфраструктури, що реалізуються в Україні в умовах повномасштабної війни. Емпіричні результати засвідчили, що матеріальна допомога без активного залучення громадян не забезпечує посилення згуртованості, та виявлено дві альтернативні конфігурації умов її досягнення: через внутрішню мотивацію громадян та через зовнішню мотивацію інституційної підтримки. Практичне значення результатів визначається можливістю їх використання при розробці стратегій постконфліктного відновлення, а також у створенні навчально-методичних матеріалів в курсах з методології досліджень та аналізу даних для магістрантів-соціологів.

Ключові слова: соціальна згуртованість, суспільна стійкість, Community-Driven Development, якісний порівняльний аналіз, громадянська участь, постконфліктне відновлення.

Abstract

Romanovska B.A. Social Cohesion of Ukrainian Society in the Context of War: Trends, Challenges, and Threats. - Manuscript. Master's Thesis in the specialty 054 - Sociology. - National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Department of Sociology. - Kyiv, 2025. - p.75, 62 sources.

The master's dissertation is devoted to the study of social cohesion of Ukrainian society in the context of full-scale war. The work analyzes theoretical approaches to the concept of social cohesion (sociological, psychological, political), establishes that in conditions of armed conflict it transforms into an active mechanism of societal resilience. A dynamic analysis of cohesion indicators in Ukraine based on the SCORE index (2023-2024) has been conducted. In the practical part of the work, the method of Qualitative Comparative Analysis (QCA) was applied to investigate which combinations of conditions (community cooperation; sense of social threat from representatives of different groups; sense of civic duty; perception that the Ukrainian authorities care) influence the level of social cohesion in projects and programmes aimed at supporting communities, internally displaced persons (IDPs), veterans, households, educational and energy infrastructure, implemented in Ukraine under conditions of full-scale war. Empirical results demonstrate that material assistance without active engagement of community members does not ensure enhanced cohesion, and two alternative configurations of conditions for achieving it have been identified: through intrinsic motivation of citizens and through extrinsic motivation of institutional support. The practical significance of the results is determined by their potential use in developing post-conflict recovery strategies, as well as in creating educational and methodological materials for courses on research methodology and data analysis for master's students in sociology.

Keywords: social cohesion, societal resilience, Community-Driven Development, Qualitative Comparative Analysis, civic participation, post-conflict recovery.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ	7
1.1.Еволюція поняття «соціальна згуртованість» у соціальних науках	7
1.2. Основні наукові підходи до розуміння соціальної згуртованості (соціологічний, психологічний, політичний)	11
1.3. Соціальна згуртованість як чинник суспільної стійкості в умовах криз і воєнних конфліктів	16
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В УМОВАХ ВІЙНИ	23
2.1. Методологічні підходи до вимірювання рівня соціальної згуртованості	23
2.2. Аналіз методик міжнародних організацій (OECD, World Bank, Council of Europe)	30
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ	36
3.1 Динаміка соціальної згуртованості в Україні: порівняльний аналіз досліджень SCORE (2023–2024)	36
3.2 Метод якісного порівняльного аналізу (QCA)	38
3.3.Організація, проведення та аналіз даних власного дослідження	40
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні Україна переживає один із найважчих періодів у своїй новітній історії - повномасштабну війну, яка розпочалася 24 лютого 2022 року. Війна докорінно змінила життя українців: мільйони людей втратили свої домівки, були змушені покинути країну або стали внутрішньо переміщеними особами. Ті, хто залишився, щодня стикаються з наслідками ворожих обстрілів, загрозами життю та руйнуванням соціальних зв'язків. Водночас тисячі чоловіків і жінок стали на захист держави, мільйони громадян долучилися до волонтерської діяльності, допомагаючи армії, переселенцям і тим, хто постраждав від війни.

Такі процеси продемонстрували безпрецедентний рівень єдності українського суспільства, його здатність до самоорганізації та солідарності. Проте поряд із цим виникають і нові виклики - зростання соціальної напруги, втома від війни, нерівність між регіонами, зниження довіри до окремих інституцій, моральне та емоційне виснаження населення. Саме тому проблема соціальної згуртованості набуває особливого значення, адже вона є основою суспільної стійкості, від якої залежить здатність держави протистояти агресії, забезпечувати розвиток і формувати спільне бачення майбутнього.

Розуміння того, як суспільство згуртовується або, навпаки, роз'єднується в умовах війни, є важливим як для науковців, так і для практиків державного управління. Це дозволяє формувати ефективну політику єдності, підтримки громадян, зміцнення довіри між владою та суспільством, а також прогнозувати можливі ризики для національної безпеки. Саме ці аспекти зумовлюють актуальність теми даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська дисертація підготовлена в рамках ініціативної науково-дослідницької теми кафедри соціології КПІ імені Ігоря Сікорського: «Соціологічні та політологічні дослідження конфліктів в контексті динаміки модерну: від теорії до врегулювання».

Стан наукової розробленості проблеми. Проблематика соціальної згуртованості активно розробляється в соціології, психології, політології та

інших соціальних науках. Теоретичні засади цього феномену закладено в роботах класиків - Е. Дюркгейма, Ф. Тьонніса, які розглядали соціальну єдність як основу суспільного порядку. Подальший розвиток концепції здійснили сучасні дослідники, серед яких К. Фонсека, О. Дейнеко, Т. Петрушина, В. Ястребова, Г. Черних, М. Нестерова, М. Бондаренко. Методики вимірювання соціальної згуртованості розроблялися у працях Дж. Чана, Р. Бергер-Шмітт, Дж. Дженсон, П. Бернарда, Дж. Боттоні та інших, а також у рамках досліджень міжнародних організацій - OECD, World Bank, Council of Europe.

Мета дослідження полягає у виявленні сутності, тенденцій, викликів і загроз соціальної згуртованості українського суспільства в умовах війни.

Завдання дослідження:

- з'ясувати концептуальні підходи до вивчення феномену соціальної згуртованості;
- охарактеризувати основні наукові підходи до її розуміння в соціологічному, психологічному та політичному контекстах;
- проаналізувати міжнародні методики вимірювання соціальної згуртованості
- визначити ключові виклики та загрози соціальній згуртованості українського суспільства в умовах війни;
- виявити й описати причинно-наслідкові конфігурації умов, які є необхідними та достатніми для досягнення високого рівня соціальної згуртованості в проектах підтримки громад під час воєнного стану;

Об'єкт дослідження: соціальна згуртованість як суспільний феномен.

Предмет дослідження: соціальна згуртованість українського суспільства в умовах війни, її тенденції, виклики та загрози.

Методи дослідження. Для вирішення поставленої мети та завдань роботи, було використано низку методів. Перше, це метод аналізу, синтезу та узагальнення - для систематизації наукових підходів до розуміння соціальної згуртованості (соціологічного, психологічного, політичного). Для практичної частини був використаний метод контент-аналізу. Опрацьовувалися текстові

матеріали - 15 проектів з підтримки та відновлення громад, реалізованих під час повномасштабного вторгнення, з метою кодування даних за розробленим рубрикатором. Також використовувався метод якісного порівняльного аналізу (QCA) для виявлення причинно-наслідкових зв'язків та конфігурацій умов, які є необхідними та достатніми для досягнення високого рівня соціальної згуртованості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

- Поглиблено соціологічне розуміння феномену соціальної згуртованості в умовах екзистенційної загрози та обґрунтовано механізми її формування через аналіз проектів, що реалізуються в Україні.
- Вперше застосовано метод якісного порівняльного аналізу (QCA) для оцінки впливу проектів (зокрема типу Community-Driven Development) на рівень соціальної згуртованості в Україні під час повномасштабного вторгнення.
- Виявлено дві альтернативні конфігурації умов досягнення високої згуртованості: через поєднання співпраці в громаді та відчуття соціальної загрози від представників різних груп з громадянським обов'язком або через поєднання відчуття, що українська влада піклується.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання для підвищення ефективності соціальної політики та стратегій постконфліктного відновлення України. Для органів державної влади та місцевого самоврядування результати дослідження дають розуміння впроваджувати потрібні програми відновлення, оскільки це є критичною умовою для соціальної стабільності. Для міжнародних донорів та громадських організацій виявлені конфігурації можуть слугувати інструментом для моніторингу та оцінки ефективності проектів, дозволяючи прогнозувати їхній вплив на соціальний настрій в громадах. Також матеріали роботи можуть бути використані при розробці навчальних курсів із соціології, методології соціальних досліджень (зокрема застосування QCA).

Структура магістерської роботи зумовлена логікою дослідження та складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків та рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 89 сторінок, з них основного тексту - 75 сторінок. Список використаних джерел містить 62 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ

1.1.Еволюція поняття «соціальна згуртованість» у соціальних науках

Поняття соціальної згуртованості є одним із ключових у соціології, політології, соціальній психології та суміжних дисциплінах. Його зміст трансформувався разом з розвитком соціальних теорій, відображаючи зміни у структурі суспільства, характері соціальних зв'язків і типах колективної взаємодії. Історично концепт згуртованості виник як відповідь на потребу осмислення соціальної єдності - того, що утримує суспільство від розпаду й забезпечує стабільність соціального порядку.

Першим ґрунтовно до проблеми єдності та солідарності звернувся Еміль Дюркгейм, який у праці «Про поділ суспільної праці» запропонував концепцію механічної та органічної солідарності. Учений виходив з того, що саме солідарність людей створює суспільство, надає йому цілісності та спільного бачення. За механічної солідарності соціальний зв'язок ґрунтується на подібності людей, єдності переконань і цінностей; колективна свідомість переважає над індивідуальною, створюючи єдине соціальне ціле. Органічна солідарність, властива складним суспільствам, виникає внаслідок диференціації та поділу праці. Соціальна єдність у таких умовах забезпечується завдяки взаємозалежності людей, які виконують різноманітні функції. (Гончарук-Чолач, Гурик & Джугла, 2022, с.51).

У своїх працях Дюркгейм наголошував, що розрив соціального зв'язку частіше трапляється там, де солідарність побудована лише на подібностях, тоді як у складніших системах, заснованих на функціональній взаємозалежності, згуртованість є міцнішою (Schiefer & van der Noll, 2017, с. 592). Такий підхід став основою функціоналістського трактування соціальної згуртованості - як системної властивості суспільства, що забезпечує його інтеграцію та стабільність. У цьому контексті соціальна згуртованість розуміється не просто як

емоційна близькість, а як інституційно закріплена взаємозалежність, необхідна для збереження соціального порядку.

Проблематика згуртованості отримала подальший розвиток у працях Фердинанда Тьонніса, який ввів розмежування між поняттями *Gemeinschaft* (спільнота) і *Gesellschaft* (суспільство). *Gemeinschaft* характеризується природними, емоційними, морально забарвленими зв'язками, що виникають у межах сім'ї, громади, релігійних чи етнічних груп. На противагу цьому, *Gesellschaft* базується на формалізованих, раціональних та інструментальних відносинах, де індивідуалізм домінує над колективними цінностями (Петрушина, 2019б, с.147). У такій площині соціальна згуртованість постає як особливість спільнотного типу взаємин, які засновані на довірі, взаємопідтримці та стабільності соціальних норм.

Подальший розвиток ідей Дюркгейма та Тьонніса знайшов відображення у працях Талкотта Парсонса, який інтерпретував соціальну згуртованість як інтегративний елемент системи суспільних дій. На його думку, згуртованість проявляється у підтриманні спільних цінностей, що упорядковують соціальні відносини та створюють основу для стабільності соціальної системи (Осланд та ін., 2022, с. 122). Таким чином, у структурно-функціональному підході соціальна згуртованість ототожнюється із соціальною інтеграцією, що підтримується через норми, інститути та спільну систему символів.

Наприкінці XX - на початку XXI ст. поняття «соціальна згуртованість» набуло особливого значення в межах публічної політики та європейських досліджень. Європейська комісія, а згодом і ООН визначили соціальну згуртованість як передумову сталого розвитку, соціальної справедливості та демократичної стабільності.

У звіті Європейської економічної комісії ООН наголошено, що соціальна згуртованість охоплює три ключові виміри: соціальну участь (*inclusion*), соціальний капітал (*capital*) та соціальне благополуччя (*well-being*), які взаємодіють між собою та визначають стійкість суспільства до криз (UNECE, 2023).

Сучасні підходи розглядають соціальну згуртованість як мультидисциплінарне явище, що об'єднує економічні, політичні та культурні виміри. Дослідники Фонсека, Лукош та Бразьєр зазначають, що згуртованість є властивістю системи, у якій індивіди взаємодіють на основі довіри, спільних цінностей та відчуття приналежності (Fonseca et al., 2019, с. 246). У цьому контексті соціальна згуртованість трактується не як статика, а як динамічний процес, що постійно відтворюється у взаємодії людей і спільнот.

В українському науковому просторі ідеї соціальної згуртованості набули поширення у працях О. Дейнеко, М. Нестерової, А. Колота та інших дослідників. Вони підкреслюють, що соціальна згуртованість - це показник зрілості громадянського суспільства, здатність різних соціальних груп до солідарної дії, взаємної підтримки та участі в суспільних процесах (Дейнеко, 2021). У працях українських учених акцент робиться також на ролі згуртованості в умовах війни - як чинника національної стійкості, довіри до держави та єдності соціуму перед зовнішньою загрозою (Нестерова, 2022).

Отже, еволюція поняття «соціальна згуртованість» пройшла шлях від соціальної солідарності класиків соціології до системного, багаторівневого концепту, що охоплює ціннісний, інституційний і поведінковий рівні. У сучасному розумінні соціальна згуртованість - це стан і процес водночас, що відображає здатність суспільства діяти узгоджено, підтримувати стабільність, зменшувати нерівність та забезпечувати участь усіх членів у спільному житті.

У другій половині XX століття проблематика соціальної згуртованості набула нових вимірів у контексті досліджень соціального капіталу, довіри та громадянської участі. Концепції П'єра Бурдьє, Джеймса Коулмана та Роберта Патнєма суттєво вплинули на розуміння того, як соціальні мережі, норми взаємності та рівень довіри формують основу згуртованого суспільства. Р. Патнем, аналізуючи функціонування громадських організацій у США, дійшов висновку, що саме соціальний капітал - мережі горизонтальних зв'язків між людьми - створює передумови для соціальної згуртованості. На його думку, "суспільство, у якому громадяни довіряють один одному і взаємодіють на основі спільних норм, є більш стабільним, демократичним і стійким до криз" (Putnam,

2000) Такий підхід дозволив поєднати поняття згуртованості з демократичними цінностями, громадською активністю та інституційною ефективністю.

На межі XX-XXI століть соціальна згуртованість стала не лише академічною категорією, але й ключовим показником соціальної політики. Зокрема, Рада Європи у своєму документі “Strategy for Social Cohesion” (2004) визначає її як здатність суспільства забезпечувати добробут усіх членів, зменшувати соціальні відмінності та уникати маргіналізації (Council of Europe, 2004). Таким чином, соціальна згуртованість розглядається як баланс між індивідуальною свободою та соціальною відповідальністю, між різноманіттям і єдністю.

Сучасні міжнародні підходи (OECD, World Bank, UNECE) підкреслюють, що соціальна згуртованість включає не лише емоційну солідарність, а й економічну рівність, справедливий доступ до можливостей, участь у спільних процесах прийняття рішень та довіру до інституцій (UNECE, 2023, с.4). Високий рівень згуртованості вважається основою соціальної стійкості (resilience), тобто здатності суспільства адаптуватися до кризових викликів, зберігаючи єдність і взаємну підтримку.

В умовах глобалізації, цифровізації та поширення соціальних мереж формується новий різновид соціальної згуртованості - цифрова згуртованість (digital cohesion), яка проявляється через об'єднання людей у віртуальних спільнотах, волонтерських онлайн-ініціативах, цифрових платформах взаємодопомоги. Цей феномен особливо помітний в Україні під час війни, коли соцмережі, месенджери та цифрові сервіси стали інструментами координації волонтерства, зборів допомоги та інформаційної мобілізації (Zarembo et al., 2024, с.3).

Для України питання соціальної згуртованості набуло екзистенційного значення з початком повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році. Саме згуртованість українського суспільства - проявлена у масовій підтримці армії, волонтерських рухах, взаємодопомозі між регіонами - стала фактором, що забезпечив стійкість держави перед зовнішньою агресією. Соціальні дослідження свідчать, що війна, попри глибокі травми, сприяла зміцненню

національної єдності, підвищенню довіри до армії, волонтерів, а також посиленню громадянської відповідальності (Білокурський & Зурабашвілі, 2024).

Сучасне розуміння соціальної згуртованості виходить далеко за межі класичних теорій солідарності. Воно охоплює інституційну, ціннісну, мережеву, цифрову та емоційну складові. У XXI столітті соціальна згуртованість розглядається як стратегічний ресурс суспільного розвитку, основа колективної ідентичності та передумова ефективного відновлення держави в умовах воєнних і післявоєнних викликів.

1.2. Основні наукові підходи до розуміння соціальної згуртованості (соціологічний, психологічний, політичний)

Феномен соціальної згуртованості є міждисциплінарним і досліджується в межах кількох наукових підходів - соціологічного, психологічного та політичного. Кожен із них має власні теоретичні засади, методи аналізу й акценти у трактуванні сутності згуртованого суспільства.

Соціологічний підхід традиційно розглядає соціальну згуртованість як ступінь інтегрованості суспільства, рівень зв'язків між його членами, міру довіри та участі у спільному житті.

Першим, хто системно осмислив цю проблему, був Еміль Дюркгейм, який визначав згуртованість через категорію солідарності - моральної єдності суспільства, що утримує його від розпаду. Він розрізняв механічну солідарність, притаманну традиційним суспільствам, і органічну солідарність, характерну для сучасних, складних соціумів, у яких людей поєднує поділ праці та взаємозалежність (Deineko, 2020, с.16).

Подібно до цього, Фердинанд Тьонніс описував два типи соціальних зв'язків - спільність (Gemeinschaft) і суспільство (Gesellschaft), де перше ґрунтується на емоційних стосунках, а друге - на раціональній взаємодії (Петрушина, 2019б, с.147). Талкотт Парсонс розглядав згуртованість у межах своєї системної теорії, де вона виступає функцією соціальної інтеграції, що

забезпечує стабільність суспільства завдяки нормам, цінностям і взаємодії між інститутами (Осланд та ін., 2022, с. 122). Ці ідеї заклали основу для розуміння згуртованості як показника переходу від традиційних до модерних форм соціального життя.

Сучасні соціологи, такі як О. Дейнеко, М. Нестерова, Т. Петрушина, розвивають емпіричні моделі вимірювання соціальної згуртованості, визначаючи її через рівень довіри до інституцій, участь у громадському житті та взаємодію між групами. (Нестерова, 2022).

Згідно з підходом Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), соціальна згуртованість - це стан суспільства, у якому громадяни взаємно підтримують один одного, сповідують спільні цінності та мають рівні можливості для розвитку (OECD, 2011, с. 17).

Психологічний підхід акцентує увагу на індивідуальному сприйнятті єдності та почутті належності до спільноти. Соціальна згуртованість у цьому контексті визначається як емоційно-психологічний зв'язок між членами групи, що проявляється у взаємній підтримці, емпатії, ідентифікації з груповими цілями.

Дослідники вважають, що згуртованість формується через соціальну ідентичність - усвідомлення людиною своєї належності до певної спільноти. Згідно з теорією Г. Іслама, загрози, що спрямовані на групу, можуть як послаблювати згуртованість (через страх і недовіру), так і посилювати її (через мобілізацію та спільну мету) (Islam, 2014, с. 1782).

Українські науковці, зокрема І. Губеладзе, наголошують, що у періоди соціальних потрясінь (таких як війна) відбувається переосмислення колективної ідентичності: індивіди починають ототожнювати себе з нацією, що сприяє емоційній єдності та відчуттю взаємної підтримки. Психологічна згуртованість, таким чином, є передумовою соціальної стабільності, оскільки створює відчуття безпеки й довіри у спільноті (Губеладзе, 2023, с. 25-26).

Політичний підхід розглядає соціальну згуртованість як умову легітимності влади, стабільності політичної системи та ефективності державного управління.

За визначенням Ради Європи, соціальна згуртованість - це «здатність суспільства забезпечувати добробут усіх своїх членів, мінімізуючи нерівність і уникати поляризації» (UNECE, 2023, с.4). Вона передбачає інтеграцію громадян у політичні процеси, рівний доступ до прав і можливостей, а також солідарність між соціальними групами.

Дослідження Світового банку показують, що у країнах, де існує високий рівень довіри до державних інституцій, менше ризику виникнення конфліктів. Згуртованість розглядається не лише як соціальна категорія, а й як інструмент зміцнення державності та національної безпеки, особливо у кризові періоди (United Nations & World Bank, 2018, с. 130). Також важливою складовою політичного підходу є цифрова згуртованість, що виявляється у волонтерських і громадських онлайн-ініціативах, які об'єднують суспільство навіть у період війни (Zarembo et al., 2024, с.3).

У межах різних наукових підходів соціальна згуртованість розглядається як єдність соціальних, психологічних і політичних чинників, що забезпечують стійкість суспільства. Соціологічний підхід описує її через структури і норми, психологічний - через почуття належності та підтримки, а політичний - через спільну відповідальність і легітимність влади. В умовах війни в Україні всі ці аспекти взаємодіють, утворюючи основу національної єдності та соціальної стійкості.

Соціальна згуртованість, попри відмінності у трактуваннях, у всіх підходах розглядається як багатовимірне явище, що поєднує структурний, культурний, емоційний і політичний компоненти. Її рівень є своєрідним індикатором якості соціальних відносин у суспільстві, що визначає здатність громад до співпраці, довіри та взаємопідтримки.

У сучасній соціології та політології дедалі частіше використовується інтегрований підхід, який поєднує соціальні, психологічні та політичні виміри згуртованості. Згідно з підходом Організації Об'єднаних Націй (UNECE),

соціальна згуртованість - це не лише відсутність конфліктів, а й наявність соціальної інтеграції, активної участі громадян у прийнятті рішень, довіри до інституцій та почуття спільної мети. Вона включає три взаємопов'язані складові:

- Соціальний капітал, який включає довіру до інституцій, громадянську участь, сприйняття корупції та існуючі соціальні норми.
- Соціальна інклюзія, яка стосується рівня бідності та нерівності.
- Соціальна мобільність, що характеризує можливості людей змінювати своє соціальне становище чи їхнє сприйняття цих можливостей (UNECE, 2023, с.5).

За концепцією Ради Європи соціальна згуртованість забезпечує баланс між свободою і рівністю, між правами людини та обов'язками перед суспільством. Такий баланс формує підґрунтя для демократичної єдності, де громадяни не просто співіснують, а взаємодіють на основі спільних цінностей і довіри. (Council of Europe, 2004).

Сучасні українські дослідження підкреслюють, що соціальна згуртованість має вирішальне значення для національної безпеки. В умовах воєнної агресії саме згуртованість виступає чинником соціальної стійкості, допомагаючи зберігати не лише політичну, а й ціннісну єдність нації. Довіра до Збройних сил, волонтерський рух, горизонтальні зв'язки між громадами - усе це свідчить про високий рівень громадянської солідарності, яка є серцевиною згуртованості (КМІС, 2024).

Соціальна згуртованість є передумовою сталого розвитку не лише в економічному, а й у культурно-ціннісному вимірі. Її збереження та посилення вимагає інституційної підтримки, розвитку освіти, культури діалогу, подолання соціальної нерівності й дискримінації. Отже, соціальна згуртованість - це не статичний стан, а динамічний процес, що виявляється через взаємодію особистих, групових і державних зусиль. Вона є наслідком ефективного поєднання соціологічного, психологічного та політичного підходів, кожен із яких розкриває окремий вимір цього складного феномену: соціологічний - структуру, психологічний - мотивацію та емоційний зв'язок, політичний - інституційну рамку спільного існування. Саме інтеграція цих підходів дозволяє глибше

зрозуміти механізми, які сприяють консолідації суспільства, формуванню національної єдності та розвитку стійкої громадянської культури - основи демократичного і згуртованого суспільства.

Важливою характеристикою соціальної згуртованості є взаємодія між особистісним і колективним рівнями. На індивідуальному рівні згуртованість проявляється через ідентифікацію особи зі спільнотою, почуття належності до соціальної групи, довіру до оточення, готовність до взаємної підтримки. На колективному рівні вона означає узгодженість дій соціальних груп, їхню здатність до спільного вирішення конфліктів і досягнення суспільно важливих цілей (Kearns & Forrest, 2000, p. 996).

У соціологічному вимірі соціальна згуртованість трактується як індикатор соціального капіталу, що виражається у здатності суспільства до об'єднання навколо спільних інтересів та цінностей. Р. Патнем у своїх працях зазначав, що високий рівень соціального капіталу створює умови для активної громадянської участі, формування горизонтальних зв'язків та довіри, які є фундаментом стабільного суспільного розвитку (Putnam, 1993, с.173).

Психологічний аспект соціальної згуртованості зосереджується на емоційному компоненті - відчутті взаємоповаги, емпатії та готовності до взаємодопомоги. Беручи до уваги погляди А. Маслоу, у згуртованому соціальному середовищі людина може повною мірою реалізувати свої потреби в належності, безпеці та самореалізації. Психологічна згуртованість сприяє зниженню соціальної напруги, підвищенню рівня задоволеності життям і формуванню позитивної громадської атмосфери (Mouratidis, 2021).

Політичний підхід розглядає соціальну згуртованість як передумову демократичного врядування. Ефективна держава має не лише забезпечувати права громадян, а й створювати умови для інклюзивного діалогу, участі громадськості та рівних можливостей. Соціальна згуртованість у цьому контексті виступає не як мета, а як механізм стабілізації політичної системи (Council of Europe, 2004). Особливу роль у формуванні згуртованості відіграють національні цінності. Вони є спільною ідеологічною основою, що поєднує представників різних соціальних груп (Головаха & Макеев, 2022, с. 19). Соціальна згуртованість

не є сталим явищем - вона може посилюватися або послаблюватися залежно від соціально-політичних умов, економічної стабільності, зовнішніх загроз та інформаційного впливу. У періоди кризових явищ і воєнних конфліктів саме рівень згуртованості стає вирішальним чинником соціальної стійкості нації, її здатності до самозбереження та відновлення після потрясінь (Jewett et al., 2021)

Соціальна згуртованість виступає системоутворюючим чинником суспільного розвитку, який поєднує елементи соціологічного, психологічного та політичного аналізу. Вона є не лише відображенням стану соціальних відносин, а й активною силою, що формує національну єдність, солідарність і довіру, без яких неможливо забезпечити ефективне функціонування держави та суспільства.

1.3. Соціальна згуртованість як чинник суспільної стійкості в умовах криз і воєнних конфліктів

У сучасному світі соціальна згуртованість виступає ключовим чинником, що забезпечує стійкість суспільства перед внутрішніми та зовнішніми викликами. Вона визначає здатність соціальної системи зберігати функціональність у періоди криз, воєн, економічних потрясінь чи політичної нестабільності. Соціальна згуртованість у цьому контексті є механізмом колективної адаптації, який дозволяє громадянам спільно долати труднощі, зберігати віру у спільні цінності та національні цілі.

Під час кризових явищ, зокрема воєнних конфліктів, соціальна згуртованість визначає рівень соціальної стійкості - здатність суспільства не лише витримати потрясіння, а й відновитися після них. За визначенням Світового банку, суспільна стійкість ґрунтується на трьох взаємопов'язаних елементах: довірі, інклюзивності та солідарності, які одночасно є і складовими соціальної згуртованості (World Bank, 2013). В умовах війни в Україні ця категорія набуває особливого значення. Соціальна згуртованість сприяє мобілізації громадян, розвитку волонтерського руху, формуванню горизонтальних зв'язків між людьми, які раніше могли не мати спільних інтересів. Вона допомагає утримати

цілісність суспільства попри інформаційні атаки, втрати, вимушену міграцію та економічні труднощі.

Одним із ключових напрямів забезпечення стійкості є інституційний вимір соціальної згуртованості. Не так давно держави світу почали активно враховувати це поняття у своїх політиках. Глобалізація, зростання соціально-економічних нерівностей, культурна різноманітність та кризи довіри стали підставами для формування нових стратегій, спрямованих на зміцнення єдності суспільств.

Наприкінці 1990-х років уряд Канади створив дослідницьку групу Social Cohesion Network, яка розробила першу модель емпіричного вимірювання соціальної згуртованості та впровадила державні програми для підвищення солідарності громадян. Подібні ініціативи були підтримані Радою Європи, яка в 2000 р. створила Європейський комітет соціальної згуртованості (the European Committee for Social Cohesion), що працює над створенням гармонійного суспільства без дискримінації (Дейнеко, 2021б, с. 199).

Європейський Союз системно інтегрував соціальну згуртованість у політику регіонального розвитку. В межах стратегії «Європа 2020» соціальна згуртованість визначена як чинник підвищення якості життя, рівності та інклюзивності економічного зростання (Кривда, О. В. & Кривда Д. О., 2020, с. 175). Цей підхід підкреслює взаємозалежність між соціальною єдністю та сталим розвитком - без згуртованого суспільства не може бути стабільної економіки, і навпаки.

Основні принципи соціальної згуртованості в європейській політиці включають:

- правову рівність усіх громадян;
- повагу до культурного різноманіття;
- розвиток індивідуальності та соціальної участі;
- демократію та соціальну справедливість;
- солідарність і взаємну підтримку (Горохова та ін., 2023, с.70).

Європейська Комісія продовжує удосконалювати політику згуртованості, адаптуючи її до сучасних викликів - кліматичних, демографічних, безпекових.

Зокрема, у 8-му Звіті про згуртованість визначено, що пріоритетом до 2030 р. є посилення стійкості регіонів і розвиток соціальної єдності як інструменту протидії нерівності (Третяк, 2023).

У таблиці 1.1 подано приклади офіційних визначень соціальної згуртованості, сформульованих різними міжнародними організаціями та урядами країн.

Таблиця 1.1

Дефініції соціальної згуртованості у текстах нормативних актів
інституціоналізованих суб’єктів

Дефініція	Суб’єкт конструювання дискурсу, час
“Сукупність соціальних процесів, які допомагають прищепити особам почуття приналежності до однієї спільноти та відчувати, що їх визнають членами цієї спільноти”.	Комісія генерального планування Франції, 1997 р.
Соціальна згуртованість - це концепція, яка охоплює цінності та принципи, що спрямовані на те, щоб усі громадяни, без дискримінації та на рівних умовах мали доступ до основних соціальних і економічних прав. Соціальна згуртованість - це флагманська концепція, яка постійно нагадує про необхідність бути колективно уважними до будь-якого виду дискримінації. Це концепція для відкритого та полікультурного суспільства.	Рада Європи, 2001 р.
“Спроможність суспільства забезпечувати добробут усіх своїх членів, мінімізуючи розбіжності (диспропорції) та уникаючи маргіналізації. Згуртоване	Рада Європи, 2004 р.

суспільство - це спільнота вільних людей, які здатні до взаємної підтримки та досягають спільних цілей демократичними засобами”.	
Згуртоване суспільство працює “для добробуту всіх своїх членів, протидіє відчуженню (виключенню) та маргіналізації, формує відчуття приналежності, сприяє довірі та пропонує своїм членам можливість висхідної мобільності” .	Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), 2011 р.
“Постійний процес розвитку канадської спільноти, побудованої на основі спільних цінностей, спільних викликів і рівних можливостей, що сформовані на засадах почуття довіри, надії та взаємодопомоги серед усіх канадців”.	Уряд Канади (визначення запозичено за Ш. Дженнотт)
“Діалектика між запровадженими механізмами соціальної інклюзії (залученості) та ексклюзії (виключення) та реакціями, сприйняттями та ставленнями громадян до того, як ці механізми функціонують”.	Економічна комісія ООН для Латинської Америки та Карибського басейну (ECLAC), 2007 р.
Згуртованість формується на основі “зв’язків, заснованих на спільному почутті приналежності та прив’язаності, подібних цінностях, довірі та почутті “соціальної солідарності”.	Австралійський інститут охорони здоров’я та добробуту, 2005 р.
Визначає соціальну згуртованість як досягну, коли відбувається “возз’єднання системної організації, заснованої на ринкових відносинах, свободі можливостей і підприємстві, з прагненням до цінностей	Європейська фундація з питань поліпшення умов життя та праці (Eurofound), 1999 р.

внутрішньої солідарності та взаємопідтримки, що забезпечує відкритий доступ до вигод і захист для всіх членів суспільства”.	
Стратегічною метою державної регіональної політики до 2027 р. є розвиток та єдність, орієнтовані на людину: гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту та доходів громадян під час досягнення згуртованості в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.	Державна стратегія регіонального розвитку України на 2021-2027 роки, 2020 р.

(Дейнеко, 2021а, с. 144-145).

Аналіз міжнародних і національних стратегій свідчить, що соціальна згуртованість сьогодні розглядається не лише як гуманістичний ідеал, а як інструмент соціально-економічної безпеки та стійкості суспільства. Для України, яка перебуває у стані війни, цей чинник є вирішальним: згуртованість формує внутрішню єдність, підвищує довіру до інституцій, стимулює волонтерство, підтримку армії й активну участь громадян у відбудові країни. Соціальна згуртованість стає основою суспільної стійкості, адже саме вона забезпечує здатність українського народу протистояти агресії, відновлювати соціальні зв'язки й спільно будувати майбутнє незалежної держави.

Соціальна згуртованість є не лише соціальним, а й політичним феноменом. У політичній науці цей термін пов'язують насамперед із питаннями легітимності влади, довіри до інститутів держави та ефективності публічного управління. Згуртоване суспільство розглядається як запорука стабільності політичного режиму, адже рівень політичної участі громадян, їхня довіра до держави та

спроможність до колективних дій безпосередньо залежать від сили соціальних зв'язків і відчуття спільної мети. Соціальна згуртованість - це стан суспільства, у якому люди мають почуття належності, спільні цінності, рівні можливості та готовність брати участь у житті спільноти (OECD, 2011, с. 52). Такий підхід підкреслює взаємозв'язок між соціальною рівністю, довірою до інститутів і стійкістю державних систем, що особливо важливо в умовах соціальних трансформацій і воєнних криз.

Соціальна згуртованість не є постійним явищем. Вона формується та змінюється під впливом історичних, культурних, економічних і політичних умов. У часи війни її значення стає особливо важливим, оскільки вона виконує роль механізму соціальної стабільності та сприяє подоланню наслідків травматичних подій.

Висновки до розділу 1

Проведений теоретико-методологічний аналіз показав, що соціальна згуртованість є складним, багатовимірним явищем, яке охоплює соціальні, політичні, культурні, психологічні та морально-ціннісні аспекти суспільного життя. Її сутність полягає у здатності суспільства забезпечувати єдність у різноманітті, підтримувати соціальну стабільність, довіру між громадянами та інституціями, а також формувати відчуття спільної мети й належності до національної спільноти.

В історичній ретроспективі розвиток концепції соціальної згуртованості пройшов еволюцію від класичних уявлень про солідарність у працях Е. Дюркгейма та соціальної взаємозалежності у дослідженнях Ф. Тьонніса, до сучасних підходів, що поєднують соціальний капітал, довіру, інклюзію та участь громадян у спільному житті суспільства. У сучасній науковій теорії соціальну згуртованість розглядають як інтегративне поняття, яке об'єднує структурні й культурні аспекти суспільного устрою, сприяючи збереженню соціальної рівноваги, зміцненню демократичних принципів та гарантуванню національної безпеки.

Розгляд основних підходів до розуміння соціальної згуртованості показав, що кожен із них має власну логіку та аналітичні інструменти. Соціологічний підхід акцентує на механізмах соціальної інтеграції, структурній взаємодії та ролі соціальних інститутів у підтриманні єдності. Психологічний аспект розкриває процеси ідентифікації, довіри, групової підтримки та відчуття причетності, тоді як політичний - зосереджується на питаннях соціальної справедливості, громадянської участі, легітимності влади та ефективності державної політики щодо зміцнення суспільної єдності.

У контексті війни поняття соціальної згуртованості набуває особливого значення, адже стає не лише теоретичною категорією, а й практичним інструментом виживання та відновлення держави. Вона визначає здатність суспільства протидіяти зовнішнім загрозам, підтримувати довіру між громадянами, долати наслідки соціальної поляризації та зміцнювати морально-ціннісний фундамент нації.

Соціальна згуртованість є ключовою умовою сталого розвитку та безпеки держави, особливо в умовах воєнних викликів. Вона виступає не лише показником рівня інтегрованості суспільства, але й стратегічним ресурсом, що забезпечує стійкість політичної системи, ефективність державного управління та соціальну стабільність. Подальше дослідження цього феномену вимагає поглиблення емпіричних оцінок, вивчення практичних механізмів зміцнення згуртованості та вироблення державної політики, орієнтованої на консолідацію українського суспільства в умовах війни.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В УМОВАХ ВІЙНИ

2.1. Методологічні підходи до вимірювання рівня соціальної згуртованості

У сучасній соціологічній науці соціальна згуртованість розглядається як один із ключових чинників стабільності суспільства, його стійкості до кризових ситуацій і спроможності до відновлення. Питання її вимірювання потребує чіткої методологічної бази, яка б дозволяла не лише фіксувати рівень згуртованості, але й пояснювати її детермінанти, тенденції та зміни під впливом соціально-політичних факторів.

Одним із найвідоміших підходів до операціоналізації цього поняття є концепція Р. Бергер-Шмітт, що виникла в межах європейських досліджень якості життя. Дослідниця розглядає соціальну згуртованість як інструмент досягнення двох основних цілей: зменшення нерівності в суспільстві та зміцнення соціального капіталу. Перший вимір спрямований на подолання соціальної ізоляції та забезпечення справедливих можливостей для всіх членів суспільства, другий - на зміцнення міжособистісних зв'язків, довіри й активної взаємодії між людьми (Бирик & Савельчук, 2023, с. 9).

Як видно з таблиці 2.1, у підході Бергер-Шмітт соціальна згуртованість не обмежується лише соціальною єдністю - вона тісно пов'язана із соціальною справедливістю, можливістю реалізації людського потенціалу та якістю суспільних відносин. Важливо, що дослідниця трактує згуртованість як індикатор якості життя - тобто як характеристику, яку люди безпосередньо відчують у своєму повсякденному досвіді.

Модель емпіричної інтерпретації соціальної згуртованості за Р. Бергер-Шмітт

Виміри (домени)	Підвиміри	Показники
Нерівності	Локальні розбіжності в умовах життя	доступ до транспорту, дозвілля та культурних закладів, закладів освіти й охорони здоров'я, можливостей працевлаштування або стану навколишнього середовища
	Рівні можливості	розподіл життєвих шансів і ступінь дискримінації за ознаками статі, віку, інвалідності, національності, етнічної належності чи раси у різних життєвих доменах
	Соціальне виключення (ізоляція)	прояви безпритульності, соціальної дискримінації, відмови від навчання, тривалого безробіття та бідності
Соціальний капітал	Соціальні відносини у первинних соціальних групах та об'єднаннях	наявність і частота соціальних відносин із друзями, родичами та сусідами; соціальна підтримка у рамках цих неформальних мереж на випадок необхідності допомоги, особистих чи фінансових проблем; членство та діяльність у політичних і соціальних організаціях та інші форми громадської участі у суспільних сферах
	Якість соціальних відносин (спільні цінності, почуття належності, солідарності та довіри)	якість відносин із членами неформальних мереж, з окремими групами населення (ставлення до іноземців, загальна довіра до людей); належність (національна ідентичність)
	Якість інститутів (ефективність функціонування, надійність і стабільність)	довіра до політичних партій, оцінка системи охорони здоров'я, довіра до профспілок чи задоволеність установами соціального захисту

(Дейнеко, 2021в, с. 14).

Подібного підходу дотримується канадська дослідниця Дж. Дженсон, яка розробила модель із п'яти вимірів соціальної згуртованості. Вона побудована на діалектичному принципі протилежних пар, кожна з яких відображає напруження між єдністю та роз'єднаністю у суспільстві:

1. Приналежність / ізоляція - якщо людина не поділяє цінності групи, через які проявляються почуття спільності, то відбувається відокремлення від суспільства, тобто соціальна ізоляція.
2. Включення / виключення - важливість спільності потенціалу ринку, особливо в сфері працевлаштування, що показує рівень доступності та можливостей для всіх учасників суспільства; можливість бути включеним в життя суспільства.
3. Участь / пасивність - участь в прийнятті рішень, які значущі на державному рівні, зацікавленість в громадянському житті.
4. Прийняття / неприйняття - прийняття різних точок зору, толерантність до інакшості.

5. Легітимність / нелегітимність - стабільність та розвиток суспільства забезпечує державні інституції, котрі в змозі об'єднати людей з різними поглядами, проте це можливо лише тоді, коли ці інституції мають авторитет у населення, тобто легітимність. (Дейнеко, 2021в, с. 12).

Модель Дженсон розкриває соціальну згуртованість як динамічний процес, у якому поєднуються ідентичність, участь, інституційна довіра та толерантність. Її підхід дає змогу аналізувати не лише рівень інтегрованості людей у суспільство, але й ті механізми, що забезпечують або, навпаки, підривають суспільну єдність.

Критики зазначали, що початкова версія моделі не мала чіткої системи вимірювання, тому її вдосконалив П. Бернард, який додав шостий вимір - «рівність / нерівність». Завдяки цьому згуртованість отримала економічний вимір, адже справедливий розподіл матеріальних та нематеріальних ресурсів визначає рівень довіри та задоволення життям. Бернард також виокремив три домени соціальної згуртованості: економічний, політичний і соціокультурний, що створює підґрунтя для комплексного аналізу суспільних процесів (Дейнеко, 2021в, с. 12).

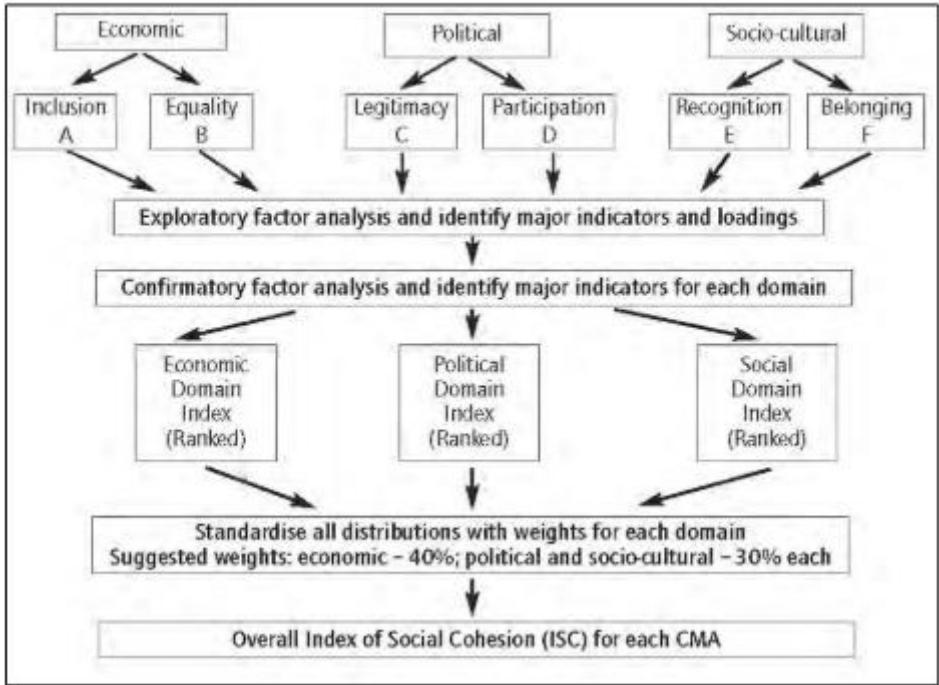
Варто відзначити, що значну увагу до зв'язку між соціальною згуртованістю та економічним розвитком приділяли В. Істерлі, Дж. Ріцан та М. Вулкок, які довели існування зворотного зв'язку між ефективністю інституцій і соціальною фрагментованістю. Вони стверджували, що інклюзивні суспільства з високим рівнем згуртованості мають вищий потенціал для стабільного економічного зростання, оскільки громадяни таких суспільств відчують більшу безпеку, довіру й мотивацію до участі в соціально-економічному житті. (Jenson, 2019b, p. 7).

Подальший розвиток багатовимірного підходу представив Фернандо Рахултон, який розробив індекс соціальної згуртованості на основі моделі Дженсон. Його підхід дозволяє оцінювати соціальну згуртованість не лише за суб'єктивними відчуттями, а й за кількісними індикаторами соціальної активності, довіри та участі [45].

Рисунок 2.1

Багатовимірність соціальної згуртованості

Figure 1. A Multi-dimensional measure of social cohesion

(Jenson, 2019a, p.7).

Як видно з рисунка 2.1, модель Рахултона інтегрує декілька вимірів - інституційний, соціально-культурний та економічний. Це дозволяє простежити, як різні рівні соціальної взаємодії впливають на цілісність суспільства. Таким чином, багатовимірний підхід сприяє формуванню більш глибокого розуміння соціальної згуртованості як складного системного явища.

Вагомий внесок у розвиток методики вимірювання зробив Дж. Чан, який запропонував розрізняти горизонтальний та вертикальний виміри згуртованості. Горизонтальний вимір характеризує міжособистісні зв'язки між членами суспільства, а вертикальний - взаємодію громадян із державними інститутами. Окрім цього, він виділив суб'єктивний (відчуття довіри, приналежності, готовність допомагати) і об'єктивний (участь у соціальних та політичних процесах) рівні згуртованості. (Дейнеко, 2021в, с. 194-195).

Таблиця 2.2

Модель емпіричного вимірювання
соціальної згуртованості за Дж. Чаном

Виміри і компоненти	Індикатор	Питання опитувальника
Горизонтальний вимір і суб'єктивний компонент	Загальна міжособистісна довіра	Ступінь згоди з твердженнями: А. Не варто так легко довіряти людям у цій країні. В. Люди у цій країні завжди хочуть використати тебе
	Готовність до співпраці та допомоги щодо різних соціальних груп	Ступінь згоди з твердженнями: А. Я хотів би витратити частину свого вільного часу на волонтерство/допомогу іншим. В. Я готовий платити більше податків, якщо це може покращити соціальний добробут. Чи були б Ви менш готові співпрацювати зі своїми колегами, якщо вони: А. з нижчого соціального прошарку; В. з вищого соціального прошарку; С. є представником сексуальних меншин; D. його/її політичні погляди відрізняються від Ваших; Е. він/вона – новий іммігрант; F. він/вона користується системою державного соціального забезпечення
	Відчуття належності й ідентичності	Наскільки сильним є Ваше почуття належності до цієї країни (від 1 до 10)? Згода з твердженнями: А. Я пишаюся тим, що є членом цієї країни. В. Незважаючи на численні вади, ця країна все ще є нашим домом

(Дейнеко, 2021в, с. 195).

Таблиця 2.3

Модель емпіричного вимірювання
соціальної згуртованості за Дж. Чаном

Виміри і компоненти	Індикатор	Питання опитувальника
Горизонтальний вимір і об'єктивний компонент	Соціальна участь і динамізм громадянського суспільства	Чи є Ви членом громадських організацій, політичних партій, профспілок, професійних товариств, церков, клубів тощо? Якщо так, то як часто Ви берете участь у їхній діяльності? Опишіть глибину участі у вищезазначених організаціях: Прості члени? Постійні помічники? Головні організатори?
	Добровільність і пожертвування	Як часто Ви допомагаєте своїм сусідам/друзям у таких справах, як домашня робота, фінансові проблеми й емоційні проблеми? Скільки годин (організованої) волонтерської роботи Ви провели за останній рік? Скільки пожертв (благодійним організаціям чи соціальним групам) Ви зробили за останній рік?
	Наявність чи відсутність основних міжгрупових союзів чи розколів	З якими групами в суспільстві Ви б: регулярно співпрацювали б (наведіть перелік) і не мали б бажання співпрацювати? (наведіть перелік)
Вертикальний вимір і суб'єктивний компонент	Довіра до державних діячів та основних соціальних інститутів	Довіра до місцевої влади, законодавців, державних службовців, судової системи, поліції, засобів масової інформації
Вертикальний вимір і об'єктивний компонент	Політична участь (активність)	Як часто Ви висловлюєте думки щодо поточних справ у ЗМІ? Як часто Ви брали участь у підписанні петицій, страйках, демонстраціях тощо? Як часто Ви брали участь у національних і місцевих виборах?

(Дейнеко, 2021в, с. 195).

Як показано в таблиці 2.2 та 2.3, підхід Чана є важливим кроком до побудови комплексних інструментів оцінки, які враховують не лише соціальні факти, а й ціннісно-емоційні аспекти. Саме завдяки поєднанню цих вимірів можливо глибше розкрити природу соціальної єдності, що набуває особливого значення в умовах суспільних трансформацій і воєнних викликів.

Розвиваючи ідеї Чана, британський дослідник Дж. Боттоні створив семивимірну модель соціальної згуртованості, яка враховує три рівні: макро-, мезо- та мікро-. У його концепції поєднуються міжособистісна довіра, соціальна підтримка, інтенсивність соціальних зв'язків, відкритість до різних соціальних груп, участь у суспільному житті, а також легітимність та ефективність інститутів влади (Bottoni, 2017).

Семивимірна схема соціальної згуртованості за Дж. Боттоні

Рівні та перспективи	Суб'єктивна перспектива	Об'єктивна перспектива
Мікро	Міжіндивідуальна довіра	Інтенсивність соціальних відносин
	Соціальна підтримка	
Мезо	Відкритість	Участь
Макро	Довіра до інститутів	Легітимність інститутів

(Bottoni, 2017).

Як свідчать дані таблиці 2.4, завдяки такій багаторівневій структурі соціальну згуртованість можна аналізувати як взаємодію особистісних, групових і інституційних процесів, що забезпечує цілісність суспільства навіть в умовах високої напруги або воєнних конфліктів.

Також свою модель соціальної згуртованості запропонувала компанія Bertelsmann Stiftung. Ця модель називається «Радар соціальної згуртованості» (Social Cohesion Radar) (Бондаренко, Бабенко & Боровський, 2017, с. 60).

Таблиця 2.5

Виміри соціальної згуртованості за Bertelsmann Stiftung

Домен	Сфера	Опис (люди в цьому суспільстві...)
Соціальні відносини	Соціальні зв'язки	мають сильні соціальні зв'язки
	Віра в людей	високо довіряють одне одному
	Прийняття інакшості	вважають індивідів з відмінними ціннісними орієнтаціями та стилями життя за рівноцінних
Пов'язаність	Ідентифікація	відчувають сильний зв'язок зі спільнотою та ідентифікують себе з нею
	Довіра до інститутів	мають високу довіру до інститутів
	Сприйняття справедливості	відчувають справедливе ставлення до себе
Орієнтація на загальне благо	Солідарність і взаємодопомога	відчувають відповідальність один за одного й за добробут одне одного
	Повага до соціальних норм	поважають і дотримуються норм і правил
	Громадянська залученість	беруть участь у соціальному й політичному житті

(Нестерова, Деліні & Заможський, 2019, с. 45)

В основі лежать три ключові домени: соціальні відносини, пов'язаність та орієнтація на загальне благо. Кожен із них охоплює три виміри. Домен соціальних відносин описує характер міжособистісних зв'язків, рівень довіри та толерантності між людьми. Домен пов'язаності відображає почуття приналежності до спільноти, сприйняття соціальної справедливості та довіру до інституцій. Домен орієнтації на загальне благо включає участь у громадських та волонтерських об'єднаннях, готовність до взаємодопомоги та дотримання суспільних норм і правил (Бондаренко, Бабенко & Боровський, 2017, с. 60).

2.2. Аналіз методик міжнародних організацій (OECD, World Bank, Council of Europe)

Питання вимірювання соціальної згуртованості активно розробляється провідними міжнародними організаціями, які прагнуть створити універсальні методики оцінки рівня єдності суспільства, довіри до інститутів, соціальної стабільності та спроможності держави забезпечувати рівні можливості для всіх громадян. Найбільш відомими серед таких підходів є методики, розроблені Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD), Світовим банком (World Bank) та Радою Європи (Council of Europe). Їхні концепції суттєво вплинули на сучасні уявлення про соціальну згуртованість як комплексне, багатовимірне та динамічне явище, що охоплює економічні, соціальні, політичні й культурні аспекти життя суспільства.

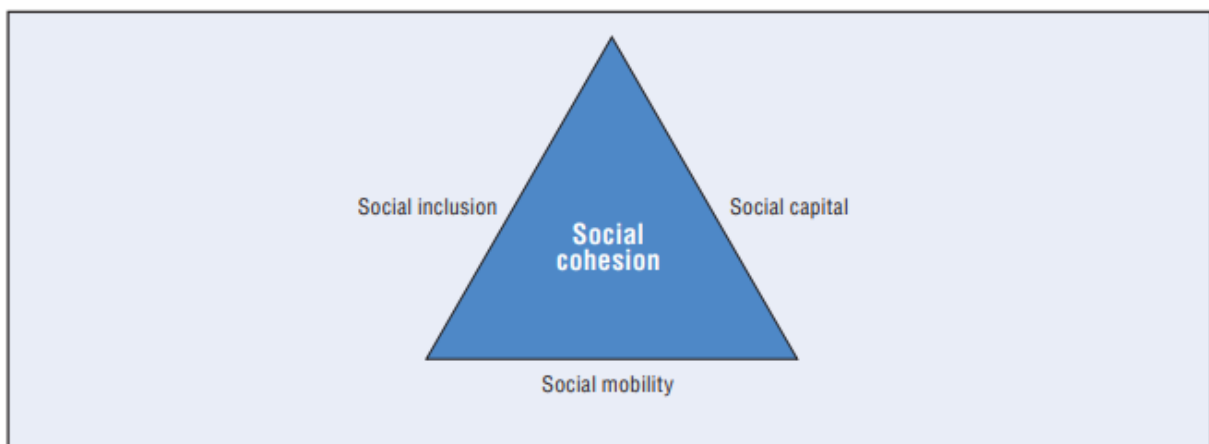
Організація економічного співробітництва та розвитку розглядає соціальну згуртованість як здатність суспільства забезпечувати добробут усім своїм членам, мінімізувати нерівність і уникати поляризації. У звіті «Perspectives on Global Development 2012» підкреслюється, що соціальна згуртованість ґрунтується на трьох ключових вимірах:

- соціальна інтеграція - участь громадян у соціальному житті, особливо маргіналізованих груп. Включає доступ до економічних можливостей, доступ до освіти та здоров'я, відсутність дискримінації та соціального виключення, боротьбу з бідністю та нерівністю.

- соціальний капітал - рівень довіри, взаємодопомоги, дотримання соціальних норм і цінностей. Загалом включає довіру до інститутів та один до одного, громадянську активність та участь, громадянську активність та участь, дотримання соціальних норм взаємодопомогу та кооперацію
- соціальна мобільність - можливість підвищення соціального статусу та реалізації власного потенціалу. через освіту, роботу та інші канали, незалежно від їхнього походження. Вимірює, наскільки люди мають реальні можливості для розвитку потенціалу (OECD, 2012, с.54).

Рисунок 2.1.

Компоненти соціальної згуртованості

Figure 2.1. **The components of social cohesion**

(OECD, 2012, с.54).

Ці три елементи взаємопов'язані: інтеграція створює умови для розвитку соціального капіталу, а мобільність сприяє підтримці справедливості й стабільності.

У своєму флагманському «Society at a Glance 2024: OECD Social Indicators» OECD визначає соціальну згуртованість через п'ять основних індикаторів:

1. Задоволеність життям (Life satisfaction) - загальна оцінка якості життя та благополуччя людьми у різних соціально-демографічних групах.

2. Довіра до державних інституцій (Trust in public institutions) - рівень довіри населення до національного уряду та державних органів. За даними OECD, у середньому менше половини населення країн-членів довіряють національному уряду.
3. Насильство проти жінок (Violence against women) - як індикатор соціальної крихкості та порушення соціального контракту.
4. Участь у виборах (Voting) - ступінь громадянської активності та залучення до демократичного процесу.
5. Онлайн-активність (Online activities) - сучасний показник соціальної активності та інтеграції в цифровому просторі. (OECD, 2024).

Підхід OECD дозволяє поєднати економічні та соціальні показники, що відображають як матеріальне становище громадян, так і їхнє відчуття належності до суспільства.

Світовий банк (World Bank) розглядає соціальну згуртованість як відчуття спільної мети, довіри та готовності до співпраці між членами певної групи, між членами різних груп, а також між людьми та державою. У зв'язку з цим він розробив тривимірну схему соціального капіталу, яка напряду пов'язана із соціальною згуртованістю:

1. Bonding Social Capital (внутрішньогрупові зв'язки):
 - Зв'язки всередині однорідних груп (спільнота, сім'я, люди з одного походження)
 - Характеризується міцною довірою та взаємною допомогою
 - Функція: дозволяє людям "get by" (дожити, вижити)
2. Bridging Social Capital (міжгрупові зв'язки)
 - Зв'язки між різними групами (етнічні, релігійні, класові розділення)
 - Характеризується тонкою довірою та обміном інформацією
 - Функція: дозволяє людям "get ahead" (підвищити статус, отримати доступ до нових ресурсів)
3. Linking Social Capital (вертикальні зв'язки з державою/владою)

- Зв'язки між людьми та інституціями на різних рівнях влади
- Включає відносини з державними органами, громадськими структурами
- Характеризується асиметричною довірою та залежністю від інституцій
- Функція: забезпечує доступ до державних послуг, прав та можливостей (Chatterjee et al., 2023, с.5-7).

Тривимірна структура соціального капіталу (bonding, bridging, linking) тісно пов'язана з трьома вимірами соціальної згуртованості на рівні суспільства. Bonding охоплює мережі довіри всередині однорідної групи, які сприяють внутрішній єдності спільноти. Bridging характеризує зв'язки поваги між різними групами, що підтримують міжгрупову згуртованість і здатність мирного врегулювання конфліктів. Linking відображає довіру між громадянами та державними інститутами, забезпечуючи вертикальну згуртованість і сприяючи функціонуванню суспільства через державні послуги та систему правосуддя. У результаті, за наявності в суспільстві достатнього рівня соціального капіталу у всіх трьох вимірах, формується почуття спільної мети, готовність до співпраці та здатність вирішувати конфлікти мирним шляхом. Саме це і становить суть соціальної згуртованості за визначенням Світового банку.

Рада Європи зазначає, що соціальна згуртованість виступає ключовою умовою для забезпечення стабільності сучасного суспільства, орієнтованого на права кожного індивіда. Вона зберігає свою важливість особливо в умовах швидких і радикальних змін, які піддають випробуванню традиційні механізми підтримки соціальних зв'язків у Європі. Визначення Ради Європи ґрунтується на чотирьох фундаментальних принципах, які визначають якість зв'язків у суспільстві:

1. Справедливий доступ (Fair Access):

- Рівний доступ усіх членів суспільства до ресурсів, послуг, можливостей
- Мінімізація диспропорцій та виключення маргіналізованих груп
- Забезпечення економічної включеності та соціального захисту

2. Гідність особистості та групи (Individual and Collective Dignity):

- Повага до людської гідності кожної людини

- Заборона дискримінації на будь-якій основі
- Визнання цінності й достоїнства всіх членів суспільства, незалежно від походження, статусу, переконань

3. Автономія (Personal and Collective Autonomy):

- Здатність індивідів приймати самостійні рішення про своє життя
- Можливість індивідуальної та групової самовизначення
- Поважання до особистої і групової воління та вибору

4. Участь в суспільному житті (Responsible Participation):

- Активне залучення громадян у прийняття рішень
- Громадянське залучення на всіх рівнях (місцевому, національному, європейському)
- Таке залучення, яке відбувається через колективну відповідальність (Council of Europe, 2005)

Порівнюючи підходи OECD, World Bank і Council of Europe, можна відзначити, що всі вони розглядають соціальну згуртованість як мультидисциплінарне поняття, однак роблять акцент на різних її аспектах. Аналіз методик міжнародних організацій засвідчує, що соціальна згуртованість розглядається як ключовий фактор сталого розвитку, безпеки та демократичної стабільності. Всі три організації наголошують на довірі та кооперації як центральних елементах. Всі три визнають, що згуртованість не є природним станом, а результатом активних зусиль інститутів та громадян. Проте є ключові відмінності. OECD зосереджена на міжнародних порівняннях макроекономічних тенденцій, Світовий банк орієнтується на практичне оцінювання впливу розвиткових заходів на рівні громад та управління конфліктами, тоді як Рада Європи фокусується на локалізованих оцінках із залученням громадян і акцентом на правах людини.

Висновки до розділу 2

Соціальна згуртованість постає як багатовимірне та динамічне явище, яке поєднує у собі соціальні, економічні, політичні та культурні складові. Вона виступає не лише показником соціальної стабільності, але й чинником розвитку

демократичного суспільства, формування громадянської ідентичності та підвищення стійкості держави до кризових викликів.

Розроблені науковцями та міжнародними організаціями концепції (Бергер-Шмітт, Дженсон, Бернард, Чан, Боттоні, Bertelsmann Stiftung, OECD, Світовий банк, Рада Європи) демонструють, що соціальну згуртованість неможна зводити до однієї змінної. Вона потребує комплексного аналізу на макро-, мезо- та мікрорівнях. Спільним для всіх підходів є розуміння того, що згуртованість формується через взаємодію довіри, включення, участі та справедливого розподілу ресурсів. Кожна модель є різною: одні акцентують увагу на суб'єктивних переживаннях людей, інші зосереджуються на об'єктивних показниках, а ще треті підкреслюють значення інституційної легітимності та прав людини.

OECD розробляє глобальні концептуальні рамки надає та макроекономічні індикатори, які дозволяють порівнювати тренди між країнами, але така вимірюваність менше чутлива до локальних особливостей. Світовий банк розробив практичні інструменти, які дозволяють оцінити, як локальні розвиткові проекти впливають на згуртованість громад. Важливо, що Світовий банк чітко розділяє два типи соціальних зв'язків: горизонтальні та вертикальні. Рада Європи надає нормативну основу, засновану на правах людини. Синтез цих трьох підходів, а також методик різних дослідників дає можливість комплексно досліджувати соціальну згуртованість в світі, проте їх необхідно адаптувати до специфічних викликів постконфліктного суспільства: наявності внутрішньо переміщених осіб, травми від воєнних дій, порушених громадських інфраструктур та ослаблення державних інститутів, що потребує особливої уваги.

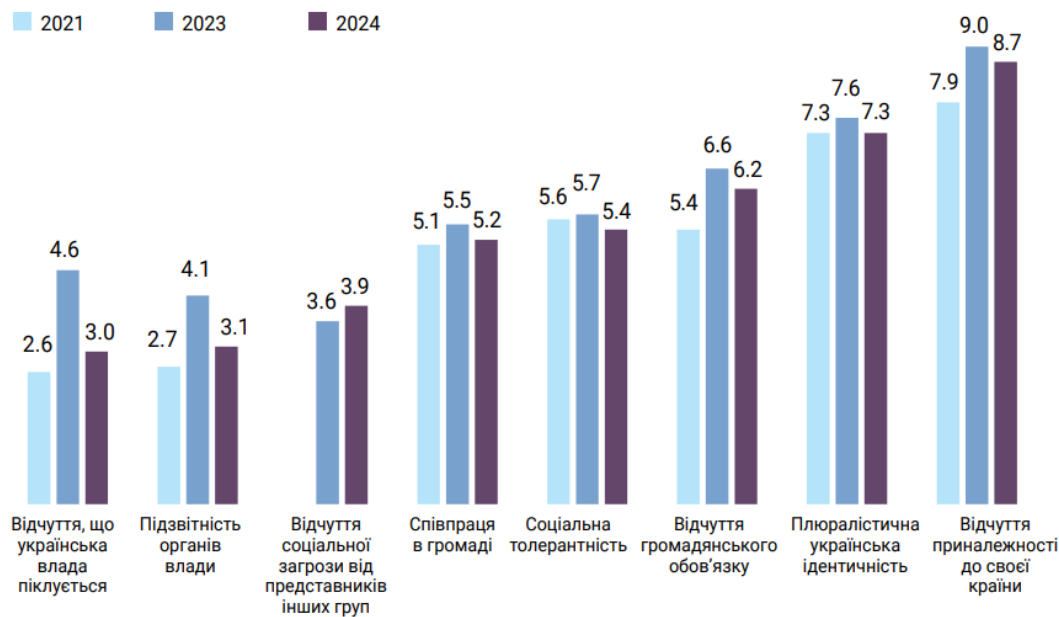
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

3.1 Динаміка соціальної згуртованості в Україні: порівняльний аналіз досліджень SCORE (2023-2024)

Центр сталого миру та демократичного розвитку (SeeD) за підтримки USAID та ПРООН в 2024 році здійснили чергове дослідження щодо соціальної згуртованості українців за допомогою розробленого ними індексу соціальної згуртованості та примирення (SCORE). В звіті reSCORE 2024, що був опублікований ними, надаються дані дослідження за reSCORE 2024 в порівнянні з reSCORE 2023 та SCORE 2021. Індекс використовує вісім індикаторів, які поділені на два виміри: вертикальний (відносини влади з громадянами) та горизонтальний (відносини між людьми). До вертикального виміру належать такі індикатори: відчуття, що українська влада піклується; підзвітність органів влади; відчуття громадянського обов'язку. До горизонтального виміру належать: соціальна толерантність; плюралістична українська ідентичність; відчуття приналежності до своєї країни; співпраця в громаді; відчуття соціальної загрози. Кожен індикатор вимірюється за шкалою від 0 до 10, де 0 означає повну відсутність, а 10 - максимальну присутність (Білокурський & Зурабашвілі, 2024).

Рисунок 3.1

Динаміка показників соціальної згуртованості (2021-2023-2024)

(Білокурський & Зурабашвілі, 2024).

Українське суспільство показує високий рівень єдності на горизонтальному рівні. Відчуття приналежності до країни залишається найвищим серед усіх індикаторів (8.7 з 10), що майже дорівнює рекордному показнику 2023 року (9.0). Плюралістична українська ідентичність також стабільно висока (7.3), що свідчить про глибоке та міцне відчуття національної приналежності. Набагато гірші показники має вертикальний рівень. Однією з важливих тенденцій є стрімке зниження рівня довіри до влади. Індикатор «Відчуття, що українська влада піклується» знизився з 4.6 у 2023 році до 3.0 у 2024 році, тобто він практично повернувся до довоєнних рівнів. Індикатор «Підзвітність органів влади» відповідно впав з 4.1 до 3.1, також майже досягнувши довоєнних значень. Ці зміни відображають згасання ефекту «об’єднання навколо прапора», що

виник після початку повномасштабного вторгнення, та зростаюче розчарування громадян стосовно дій влади. Індикатор «Відчуття громадянського обов'язку» хоча трохи знизився порівняно з 2023 роком з 6.6 до 6.2, проте цей показник можна сказати, що залишається стабільним, адже він тримається на рівні вище середнього. Співпраця в громаді також стабільна (5.2), що свідчить про помірний, але доволі стійкий рівень взаємодопомоги та спільного вирішення проблем. Соціальна толерантність залишається також на середньому рівні (5.4), з найнижчим рівнем прийняття стосовно ромів, ЛГБТКІ+ спільноти та людей з наркозалежністю. Відчуття соціальної загрози відносно трішки зросло до 3.9 у 2024 році в порівнянні з 2023 роком, що може означати дещо підвищену стурбованість щодо осіб з проросійськими поглядами та осіб, які проживали під окупацією. Водночас, масове переміщення населення не створило серйозних конфліктів між ВПО та приймаючими громадами (Білокурський & Зурабашвілі, 2024).

3.2 Метод якісного порівняльного аналізу (QCA)

Якісний порівняльний аналіз (QCA) - це дослідницька методологія та набір аналітичних технік, що поєднує сильні сторони якісного та кількісного підходів. Метод був розроблений соціологом Чарльзом Рейґінім (англ. Charles Ragin) у 1987 році та призначений для систематичного аналізу причинно-наслідкових зв'язків у складних соціальних ситуаціях (Ragin, 2008). Цей метод переважно використовують у соціальних науках. Наприклад, у політології дослідження можуть бути спрямовані на вивчення того, як взаємопов'язані процеси розробки політики. Проводяться дослідження, метою яких є розуміння факторів, що призводять до успішних демократичних переходів. Тут оцінюються різні комбінації історичних, культурних, економічних та соціальних умов, щоб визначити, які саме комбінації призводять до демократії. QCA особливо ефективний при роботі з малою або середньою кількістю випадків, що робить його ідеальним для ситуацій, коли випадків занадто багато для поглибленого якісного дослідження кожного окремо, але занадто мало для статистичного аналізу. На відміну від інших методів, що шукають єдиний найкращий фактор,

який пояснює результат, QCA базується на тому, що різні комбінації умов можуть призводити до одного й того ж наслідку (Stewart, n.d.).

Процес аналізу складається з наступних етапів:

1. Перший етап полягає у формулюванні теорії змін (або можна взяти уже існуючу). Теорія змін повинна визначати дві речі: результат, який нас цікавить та фактори (умови), що можуть призвести до цього результату.
2. Виявити випадки, що представляють інтерес. Тобто потрібно обрати випадки, які в подальшому будуть аналізуватися. Важливо, щоб серед цих випадків були ті, які можуть призвести до результату та ті, що можуть і не мати потрібного результату.
3. На основі теорії змін формують набір факторів, тобто умов, які можуть сприяти або перешкоджати досягненню результату. Після того як випадки та фактори встановлені, важливо дізнатися якомога більше про кожен випадок.
4. Калібрування. Після того як випадки та фактори визначені, наступне завдання полягає в оцінюванні факторів. Тобто кожному фактору в кожному випадку присвоюють оцінку від «0» до «1», де «0» означає відсутність, а «1» - наявність.
5. Після того як усі фактори оцінені для всіх випадків, виконується аналіз у спеціальному програмному забезпеченні (у нашому випадку це є середовище програмування R з пакетом QCA). Програмне забезпечення видає комбінації, що призводять до результату.
6. Останній крок - інтерпретація результатів. Після аналізу різних комбінацій факторів за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення важливо інтерпретувати отримані висновки. Потрібно повернутися до випадків і перевірити, чи є результати логічними та обґрунтованими (Simister & Scholz, 2017).

QCA - це ефективна методологія для дослідників, які хочуть розібратися в складних причинно-наслідкових зв'язках у соціальних науках. Завдяки

поєднанню строгості теорії множин і гнучкого підходу до аналізу окремих випадків, цей метод вирізняється своєю унікальністю.

3.3. Організація, проведення та аналіз даних власного дослідження

У рамках власного емпіричного дослідження соціальної згуртованості нас цікавили програми та проекти підтримки й відновлення, що реалізуються в Україні під час повномасштабної війни. Опишемо основні елементи програми дослідження: актуальність, проблемну ситуацію, мету, об'єкт і предмет, завдання, а також метод збору даних.

Актуальність дослідження. Україна переживає один із найбільш важких періодів у своїй історії - повномасштабне вторгнення Росії, що розпочалася 24 лютого 2022 року. Соціальна згуртованість є основним фактором взагалі існування та розвитку держави, особливо в критичні моменти. Коли громадяни соціально згуртовані, то суспільство демонструє стійкість, гармонію та готовність до спільних дій заради спільного блага. Люди піклуються один про одного, що дозволяє швидко реагувати на виклики та розвиватися. У зв'язку з важким становищем держава та міжнародна спільнота запустили численні програми для стабілізації та відновлення постраждалих громад, зокрема ініціативи на кшталт community-driven development (CDD), які орієнтовані на те, що залучення громадян до прийняття рішень та управління ресурсами зміцнить громади. Проте поруч з єдністю виникають нові виклики, які можуть загрожувати соціальній згуртованості. Тривалість активних бойових дій призводить до втоми від війни, накопичення стресу, економічної нестабільності та недовіри до влади. Розуміння того, як саме програми підтримки і відновлення (як CDD, так і інші ініціативи) впливають на соціальну згуртованість українців під час війни, є критично важливим, адже дозволяє виявити, які механізми реально сприяють розвитку соціальної згуртованості.

Проблемна ситуація. Війна має неоднозначний вплив на соціальну згуртованість суспільства. З одного боку, спільна загроза існуванню об'єднує

людей, відсуваючи на другий план внутрішні розбіжності та конфлікти в умовах протистояння спільному ворогу. З іншого боку, тривала загроза, невизначеність щодо майбутнього можуть спричиняти руйнування соціальних зв'язків. Важливим стає те, як саме ініціативи та проекти, реалізовані в контексті війни, впливають на різні аспекти життя суспільства. Це стосується готовності громадян до співпраці, довіри до представників різних регіонів, громадської активності людей у процесах ухвалення рішень, а також їхньої впевненості у підтримці з боку держави.

Мета дослідження: виявлення конфігурацій умов, за яких програми та проекти підтримки, що реалізуються в Україні в умовах повномасштабної війни, сприяють високому або низькому рівню соціальної згуртованості.

Об'єкт дослідження: соціальна згуртованість як результат реалізації програм і проектів, спрямованих на розвиток України під час повномасштабного вторгнення.

Предмет дослідження: конфігурації індикаторів соціальної згуртованості у програмах, що реалізуються в Україні після 24 лютого 2022 року.

Метод збору даних. Було використано контент-аналіз текстових матеріалів програм, що були реалізовані від початку повномасштабного вторгнення. Відповідно до теоретичних моделей соціальної згуртованості SCORE було виділено чотири індикатори, які відображають як горизонтальні, так і вертикальні аспекти соціальної згуртованості.

Горизонтальні індикатори:

- Співпраця в громаді - громадяни вважають, що члени громади піклуються одне про одного та співпрацюють для вирішення спільних проблем.
- Відчуття соціальної загрози від представників різних груп - прийняття громадян із різних регіонів або з різними політичними переконаннями й поглядами як друзів і колег, відсутність відчуття загрози від них.

Вертикальні індикатори:

- Відчуття громадянського обов'язку - громадяни відчувають, що звичайні люди можуть змінити стан речей у своїй громаді, що їхній голос має вагу і вплив.

- Відчуття, що українська влада піклується - органи влади свідомі занепокоєння громадян, однаково дбають про всі регіони України, відкриті до різних точок зору й уважні до потреб звичайних людей (Гест & Панайоту, 2021, с.10).

На основі цих чотирьох індикаторів розроблено рубрикатор із трьома рівнями змістового опису (низький, середній, високий рівень прояву) та числовою оцінкою за шкалою від 1 до 5 (1 та 2 - низький рівень прояву індикатора, 3 - середній рівень, 4 та 5- високий рівень). Після заповнення рубрикатора всі оцінки було перетворено на нечіткі множини в діапазоні від 0 до 1 та проаналізовані за методом QCA.

Завдання:

1. Розробити рубрикатор для контент-аналізу на основі індикаторів соціальної згуртованості SCORE
2. Відібрати та закодувати 15 проектів різних типів (CDD та не-CDD)
3. Провести аналіз даних за допомогою методу QCA.
4. Інтерпретувати результати, виявивши умови для високої соціальної згуртованості

Вибірка. Одиницею аналізу виступає окремий проект або програма, спрямована на підтримку громад, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), ветеранів, домогосподарств, освітньої або енергетичної інфраструктури, що реалізується в Україні в умовах повномасштабної війни. До вибірки увійшли 15 проектів, які відрізняються за: типом (CDD / не CDD), тематикою (безпека, протимінна діяльність, економічне відновлення, соціальна підтримка, освіта, житло тощо), рівнем залучення громад та ступенем участі держави й міжнародних партнерів. До аналізу включалися лише ті проекти, які мали у відкритих джерелах інформацію про цілі, механізми реалізації, стейкхолдерів та ін. Основними джерелами слугували звіти та описи, розміщені на сайтах міжнародних організацій (UNDP, UNHCR, WFP, IOM, FAO, USAID), державних установ і програм відновлення.

Гіпотези:

- 1. Проекти, що поєднують відчуття громадянського обов'язку та відчуття, що українська влада піклується, досягають вищого рівня соціальної згуртованості порівняно з проектами, що мають лише один із цих факторів.
- 2. Проекти, орієнтовані переважно на матеріальну допомогу без залучення громадян до планування та управління призводять до низького рівня соціальної згуртованості.
- 3. Проекти, що поєднують співпрацю в громаді та індикатор відчуття соціальної загрози від представників різних груп приводять до високої соціальної згуртованості.

Тепер проаналізуємо 15 проектів та програм, що були реалізовані в Україні за час повномасштабного вторгнення за чотирьома індикаторами соціальної згуртованості: співпраця в громаді; відчуття соціальної загрози від представників різних груп; відчуття громадянського обов'язку; відчуття, що українська влада піклується.

United by Love. Громадська організація з Івано-Франківська, яка створює інклюзивний простір для людей з інвалідністю та їхніх родин, у тому числі для внутрішньо переміщених осіб з різних регіонів України. Організація об'єднує дітей, молодь і дорослих з різними формами фізичних і психосоціальних порушень, пропонуючи їм регулярні творчі заняття, фізичну реабілітацію та можливості для спілкування в безпечному середовищі (Курас, Т., & Білозерова, К.,2024).

Таблиця 3.1

Результати контент-аналізу діяльності «United by Love»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	5	Регулярні інклюзивні майстер-класи, фізична реабілітація, розширення діяльності після 2022 року, підтримка 116 постійних учасників і понад 300 сімей свідчать про стабільну спільну діяльність і взаємодопомогу.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	5	Організація об'єднує місцевих і ВПО з різних областей, заходи відкриті для всіх, є наголос на інклюзії та спільній

			участі, жодних натяків на недовіру чи загрозу.
Відчуття громадянського обов'язку	Середній	3	Видно активність самої НУО (розширення діяльності, соціальне підприємництво), але немає прямих згадок, що учасники впливають на рішення в громаді чи управління центром; більше про участь у діяльності, ніж про політичну/громадську суб'єктність.
Відчуття, що українська влада піклується	Низький	1	Згадується підтримка УВКБ ООН та самої НУО, але немає інформації про роль чи сприйняття органів української влади

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

Підтримка стабілізації та відновлення постраждалих від війни громад (прифронтових зон, районів, в які повертаються і які приймають ВПО). Проект спрямований на підтримку громад, які постраждали від війни, передусім у Сумській області. Він займається гуманітарними проблемами, зосереджуючись на зміцненні місцевих інституцій, відновленні соціальних зв'язків і підтримці ветеранів та вразливих груп (Програма розвитку ООН в Україні, 2025).

Таблиця 3.2

Результати контент-аналізу проекту «Підтримка стабілізації та відновлення постраждалих від війни громад»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	5	Створюються відкриті платформи для діалогу, канали консультацій, рішення ухвалюються на рівні громади.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	5	Проект працює з ветеранами, ВПО, людьми, що повертаються, і декларує посилення інклюзії та подолання соціальних розбіжностей.
Відчуття громадянського обов'язку	Високий	5	Одним з очікуваних результатів є активна участь громадян, особливо молодих жінок і чоловіків, в ініціативах у сфері безпеки й відновлення; також наголошено на каналах консультацій і ухвалення рішень на рівні громади, що прямо підсилює відчуття впливу
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Стратегія проекту спрямована на зміцнення інституцій правопорядку, безпеку й правосуддя, відновлення місцевих органів правосуддя, взаємодію між місцевими жителями та органами влади й забезпечення справедливих

			слухань і відшкодувань за злочини, пов'язані з війною
--	--	--	---

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

«Ремонт шкіл у постраждалих унаслідок війни регіонах». Проект спрямований на відновлення навчального процесу в громадах, де освітня інфраструктура постраждала через війну. Ініціатива передбачає ремонт і переоснащення 12 шкіл у шести областях України, щоб діти могли повернутися до очного навчання в більш безпечних і комфортних умовах. Один з навчальних закладів оновлюють як пілотний об'єкт із врахуванням принципів безбар'єрності, енергоефективності, гендерної рівності та безпеки, а також розробляється концепція «Нової школи» для подальшого підвищення стандартів освітньої інфраструктури в країні (Програма розвитку ООН в Україні, 2022а).

Таблиця 3.3

Результати контент-аналізу проекту «Ремонт шкіл у постраждалих унаслідок війни регіонах»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Низький	2	Проект реалізується у відповідь на потреби територіальних громад.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	5	Проект працює з ветеранами, ВПО, людьми, що повертаються, і декларує посилення інклюзії та подолання соціальних розбіжностей.
Відчуття громадянського обов'язку	Низький	2	Проект частково підсилює відчуття впливу через участь місцевих органів влади та шкільних колективів у відборі об'єктів і прийнятті технічних рішень.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Підкреслюється партнерство уряду Німеччини з українськими міністерствами й ПРООН. Держава й міжнародні партнери разомкладаються у відновлення освіти, що посилює сприйняття влади як такої, що піклується.

Загальна згуртованість: рівень середній - 3.

Підтримка керованої громадами протимінної діяльності в Україні (Support to Community Driven Mine Action in Ukraine (UNDP, UNMAS, UNOPS)). Основна мета проекту зосереджується на тому, щоб посилити національну систему розмінування як основу для безпечного відновлення та повернення людей. Він включає два ключові компоненти: стратегічну координацію (через

роботу старшого радника з протимінної діяльності, розробку та впровадження національної стратегії, покращення управління даними й мобілізації ресурсів) та створення логістичної бази ДСНС у Львові для підтримки майбутніх операцій з розмінування (United Nations Development Programme, 2025a).

Таблиця 3.4

Результати контент-аналізу проекту «Підтримка керованої громадами протимінної діяльності в Україні»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Середній	3	Прослідковується фокус на національній координації, логістичній базі ДСНС і посиленні сектору, а не на безпосередній участі мешканців у рішеннях на місцевому рівні.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Середній	3	Проект включає тему гендерної рівності в протимінній діяльності: інтегрує гендерні підходи в стратегію, планування й кадри, а також залучає жінок до сектору протимінної діяльності.
Відчуття громадянського обов'язку	Низький	2	Проект переважно працює на рівні інституцій: зміцнює національну систему протимінної діяльності, створює логістичну базу ДСНС, удосконалює координацію ООН і державних структур та впроваджує національну стратегію розмінування. Проте в документах майже немає опису того, що звичайні мешканці безпосередньо беруть участь у прийнятті рішень.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Проект впроваджується за участі держави та ООН, зміцнюється координація між 11 агентствами ООН, урядом і місцевими структурами.

Загальна згуртованість: рівень середній - 3.

Протимінна діяльність і повернення ВПО на півдні України (Mine Action & IDP Return in Southern Ukraine) - спільна ініціатива ПРООН та УВКБ ООН, що реалізується в чотирьох громадах Миколаївської та Херсонської областей (Широке, Первомайське, Високопілля, Велика Олександрівка). Проект має на меті зробити повернення ВПО безпечним і гідним, покращити безпеку в громадах, відновити ключову інфраструктуру та посилити доступ до правової й соціально-економічної підтримки (United Nations Development Programme, 2025b).

**Результати контент-аналізу проекту «Протимінна діяльність і повернення
ВПО на півдні України»**

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	5	Під час проекту проводилися оцінки на місцях, зустрічі та координаційні сесії з місцевою владою й іншими стейкхолдерами в громадах, щоб узгодити пріоритети розмінування, прибирання завалів і відновлення об'єктів. Окремо згадується створення або підтримка Community Security and Recovery Working Groups у Високопіллі та Великій Олександрівці, які мають брати участь у плануванні безпеки, відновлення та повернення ВПО на рівні громади. Це свідчить про регулярну взаємодію між жителями та місцевою владою.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	4	Проект передбачає інтеграцію переміщених людей у громади, через створення спільних майданчиків (робочі групи, консультації) і відновлення спільної інфраструктури (адміністративні центри, соціальні хаби, простори для правової допомоги). Проект працює на зниження напруги між тими, хто залишався, і тими, хто повертається.
Відчуття громадянського обов'язку	Високий	4	Проект залучає до участі місцевих, узгоджуються дії з місцевою владою.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	У звітах і документах UCRF підкреслюється, що діяльність з розмінування, відновлення інфраструктури й підтримки ВПО реалізується в партнерстві з державними органами.

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

Відновлення громад: створення сприятливих економічних та аграрних умов у Сумській області (Community Recovery: Ensuring Conducive Economic and Agriculture Environments in Sumaska oblast) - це інтегрована програма IOM з відновлення засобів до існування та розвитку місцевої економіки в семи громадах Сумщини (Попівська, Миколаївська, Степанівська, Садівська, Лебединська, Тростянецька, Недригайлівська). Вона поєднує гранти для домогосподарств і бізнесу, ремонти локальної інфраструктури, підтримку місцевих ринків і

навчання для мешканців, ВПО та вразливих груп. (United Nations Development Programme, 2025с).

Таблиця 3.6

Результати контент-аналізу проекту «Відновлення громад: створення сприятливих економічних та аграрних умов у Сумській області»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	5	Домогосподарства, фермери й місцеві бізнеси залучені до процесу планування та реалізації підтримки через колективне обговорення і спільні оцінки ринку
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	4	Проект прямо працює з різними групами - жінками, людьми з інвалідністю, ВПО, дрібними фермерами. Робиться акцент на вразливості та гендерній рівності.
Відчуття громадянського обов’язку	Високий	4	Люди проходили тренінги, щоб розвивати власне господарство чи бізнес, тобто були активними учасниками відновлення громади.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Проект реалізується ІОМ, але чітко прописана координація з Мінекономіки, Мінвідновлення й іншими державними структурами, а також узгодженість із регіональною стратегією відновлення Сумщини.

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

Promoting community-based recovery of agricultural livelihoods and strengthening of agri-food value chains in war-affected areas of Sumska Oblast - проект спрямований на те, щоб відновити сільське господарство й місцеві ринки в прикордонному регіоні, де війна сильно вдарила по зайнятості та доходах сільських домогосподарств. Він працює з 1 568 фермерськими домогосподарствами (молочне скотарство, бджільництво, аквакультура), поєднуючи тренінги, грошову підтримку (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2024).

Таблиця 3.7

Результати контент-аналізу проекту «Promoting community-based recovery of agricultural livelihoods and strengthening of agri-food value chains in war-affected areas of Sumsk Oblast»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	4	Проект організовує масові тренінги для 1 568 домогосподарств, що створює спільний простір для обміну досвідом між виробниками молока, меду та продукції аквакультури, тобто відбувається регулярна економічна співпраця.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Середній	3	Проект робить акцент на гендерній рівності. Створюються спільні можливості навчання й доступ до інвестицій.
Відчуття громадянського обов'язку	Високий	4	Фермерські домогосподарства проходять бізнес-тренінги, планують інвестиції та беруть участь у виборі напрямів розвитку своїх господарств. Виробники бачать, що їхні рішення й зусилля реально впливають на доходи й місцевий ринок. Однак опис все ж більше про економічну, ніж про політичну чи громадську суб'єктність.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Проект узгоджується з Регіональною стратегією економічного відновлення Сумської області, а також реалізується в координації з місцевою владою. Це означає, що держава фігурує як партнер.

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

«Відновлення» - державна програма компенсацій за пошкоджене та знищене житло. Надання фінансової допомоги громадянам для відновлення житла, пошкодженого внаслідок бойових дій після 24 лютого 2022 року, або компенсації (житлового сертифіката) за повністю знищене майно (Transparency International Ukraine, 2024).

Таблиця 3.8

Результати контент-аналізу проекту «Відновлення»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Низький	2	Повністю цифровізована індивідуальна програма, де заявки подаються через Дію, а рішення приймають комісії без участі громадян
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Середній	3	Є пріоритетні групи (військові, люди з інвалідністю, багатодітні), але бувають проблеми з бюрократією

Відчуття громадянського обов'язку	Низький	2	Громадяни фактично нічого не вирішують. Вони не залучаються до планування чи моніторингу, а лише підтверджують факт ремонту.
Відчуття, що українська влада піклується	Середній	3	Держава виступає організатором, проте через недостатню прозорість є корупційні ризики.

Загальна згуртованість: рівень низький - 2.

WFP Complementary Social Assistance Programme (CSA) - гуманітарна програма грошової допомоги для найвразливіших верств населення через доповнення державних соціальних виплат для пенсіонерів та людей з інвалідністю, які проживають у зонах активних або можливих бойових дій і отримують від держави менше прожиткового мінімуму (United Nations in Ukraine, 2024).

Таблиця 3.9

Результати контент-аналізу проекту «WFP»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Низький	1	Повністю автоматизований процес без участі громад. Люди, яким потрібна допомога ідентифікуються через державні бази даних, не потрібно навіть подавати заявку
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	4	Допомога спрямована на найвразливіших: пенсіонери та люди з інвалідністю з низькими доходами у зонах бойових дій
Відчуття громадянського обов'язку	Низький	1	Люди нічого не вирішують, немає громадянської участі.
Відчуття, що українська влада піклується	Середній	3	Працює через державні системи (Пенсійний фонд, Мінсоцполітики), що посилює роль держави. Але сприймається як допомога від ООН

Загальна згуртованість: рівень низький - 2.

Support for Winterization and Repairing of Energy Sector Infrastructure Facilities (Winterization Project) - реалізується спільно UNDP та UNOPS у тісній координації з Міністерством енергетики України, НЕК «Укренерго» та місцевими військовими адміністраціями. Проект спрямований на забезпечення стабільного постачання тепла та електроенергії для населення в зимовий період шляхом ремонту пошкоджених об'єктів генерації й передачі, а також закупівлі обладнання (Alatoom,2024).

Результати контент-аналізу проекту «WFP»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Низький	2	Рішення ухвалюють Міненерго та міжнародні партнери. Взаємодія відбувається лише на рівні місцевих адміністрацій без участі громадян.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	4	Проект прямо спрямований на зменшення критичної загрози для всього населення - ризику залишитися без тепла та електроенергії взимку в умовах масованих атак на енергосистему.
Відчуття громадянського обов'язку	Низький	2	Проект не створює механізмів, де громадяни могли б брати участь у прийнятті рішень, вся діяльність відбувається на рівні державному.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Державні інституції разом із міжнародними партнерами забезпечують ремонт та постачання обладнання. Люди відчують, що влада не залишає їх без тепла, особливо на тлі масованих обстрілів.

Загальна згуртованість: рівень середній - 3

Програма «Прихисток» (Shelter) - підтримка власників житла, які надають безкоштовне тимчасове проживання ВПО, шляхом щомісячних компенсаційних виплат, що покривають витрати на комунальні послуги та утримання житла. Програма реалізується Міністерством реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерством соціальної політики, Пенсійним фондом України разом з Червоним Хрестом та УВКБ ООН (UNHCR) (State Enterprise «Reintegration and Restoration», 2025).

Таблиця 3.11

Результати контент-аналізу проекту «Прихисток»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Низький	3	Програма функціонує як індивідуальна фінансова транзакція між державою та окремими домогосподарствами. Реєстрація та верифікація відбуваються через «Дію» без якогось громадського обговорення чи спільного планування. Проте все ж програма стає підтримкою для тих, хто добровільно приймає у себе ВПО.
Відчуття соціальної загрози від	Високий	4	Програма охоплює широке коло вразливих осіб: ВПО, а також сім'ї, які

представників різних груп			приймають цих ВПО, які часто самі мають обмежені ресурси.
Відчуття громадянського обов'язку	Низький	2	Домогосподарства та ВПО є пасивними учасниками програми. Програма не створює якихось платформ для спільної діяльності. Рішення про участь приймаються індивідуально, без колективної мобілізації чи формування громадянської відповідальності за інтеграцію ВПО.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Крізь цю програму держава надає свою підтримку ВПО і приймаючим громад, залучаючи різні міністерства.

Загальна згуртованість: рівень середній - 3.

EU4Recovery - Empowering Communities in Ukraine - проект спрямований на підтримку посилення стійкості та раннього відновлення постраждалих від війни громад України. Програму підтримує ООН в Україні разом із Європейським Союзом (Програма розвитку ООН в Україні, 2022b).

Таблиця 3.12

Результати контент-аналізу проекту «EU4Recovery»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	4	Проект передбачає координацію між місцевою владою, громадянським суспільством, приватним сектором та міжнародними партнерами. Створюються локальні інституції, які стають платформами для діалогу та спільної роботи.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	5	Проект фокусується на найбільш вразливі групи: ВПО, ветерани, жертви гендерно-обумовленого насильства та конфліктного сексуального насильства. Окремий компонент присвячений реінтеграції ветеранів.
Відчуття громадянського обов'язку	Високий	4	Проект активно залучає громадянське суспільство до забезпечення безпеки, інклюзії ВПО та реінтеграції ветеранів. Youth Centres створюють простір для молодіжного волонтерства та участі у відновленні.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Проект працює у тісній координації з місцевими органами влади, які є ключовими партнерами у наданні послуг.

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

USAID HOVERLA - проект спрямований на допомогу Уряду України у просуванні реформи децентралізації шляхом підтримки органів місцевого

самоврядування, щоб вони стали більш самодостатніми, підзвітними громадянам та ефективними у наданні послуг (Cabinet of Ministers of Ukraine, 2024).

Таблиця 3.13

Результати контент-аналізу проекту «USAID HOVERLA»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	5	Проект системно будує механізми співпраці на рівні громад. Кожна партнерська громада отримує індивідуальний план підтримки на основі оцінки спроможності. Підтримка місцевих ініціатив, грантові програми, обмін досвідом між громадами створюють мережі горизонтальної взаємодії.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	4	Проект розширюється на найбільш постраждалих регіони. Фокус на відновленні та реконструкції у постраждалих від війни громадах. Водночас проект доступний для усіх.
Відчуття громадянського обов’язку	Високий	5	Одна з цілей проекту - прямо посилити вплив громадян на місцеве врядування. Механізми включають: підзвітність місцевої влади, залучення громадян, нагляд громадськості. Підтримка місцевих ініціатив формує відчуття власності та відповідальності за розвиток громади.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	5	Проект працює в тісному партнерстві з українськими державними інституціями на всіх рівнях: Офіс Президента, Кабмін, Мінвідновлення, Мінцифра, Верховна Рада, обласні та районні адміністрації, муніципальні ради. Посилення спроможності місцевої влади робить її більш ефективною та видимою для громадян.

Загальна згуртованість: рівень високий - 5.

U-LEAD: Comprehensive Recovery Programme for Municipalities - проект спрямований на розвиток професійних компетенцій учасників у плануванні відновлення територій громад, опанування інструментів географічних інформаційних систем (ГІС), громадського залучення, управління проектами та моніторингу реалізації програми відновлення (Havrylenkova, 2024).

Таблиця 3.14

Результати контент-аналізу проекту «U-LEAD»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	5	Проект активно залучає громади. Програма підтримує місцеві ініціативи. А самі проекти реалізуються разом з експертами U-LEAD, місцевими людьми та державними інституціями.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Високий	4	Програма охоплює три типи громад із різними потребами: деокуповані (постраждали від бойових дій), прикордонні (загрози з боку Білорусі), тиллові (навантаження від ВПО та релокованих підприємств). Водночас програма фокусується на плануванні інфраструктури, а не на прямій роботі з вразливими групами.
Відчуття громадянського обов'язку	Високий	5	Програма залучає громадян до участі у плануванні відновлення. Проект включає громадські слухання, навчання місцевих фахівців. Жителі можуть впливати на пріоритети та зміст різних ініціатив.
Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Ініціативи в межах програми погоджуються з обласними державними адміністраціями та затверджуються місцевими радами, що демонструє інституційну підтримку держави.

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

Swiss-Ukrainian Project DECIDE - проект синхронізує реформу децентралізації та реформу освіти через посилення спроможності громад і створення сприятливого середовища для децентралізації з фокусом на освіту (Decentralization.ua.,2025).

Таблиця 3.15

Результати контент-аналізу проекту «DECIDE»

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий	5	Проект будує механізми участі на рівні громади: учнівське самоврядування, спільні проекти громади й школи. Усі залучаються до прийняття рішень: учні, батьки, вчителі, директори, представники місцевої влади, медіа. Школи трансформуються в освітні хаби для всієї громади.
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Середній	3	Проект фокусується на демократизації освіти, а не на прямій роботі з вразливими групами. Інклюзія реалізується через принцип «рівного доступу до якісної освіти».
Відчуття громадянського обов'язку	Високий	5	Учні з дитинства вчаться брати участь у прийнятті рішень. Батьки та вчителі залучаються до управління школою через піклувальні ради.

Відчуття, що українська влада піклується	Високий	4	Проект працює в тісному партнерстві з ключовими державними органами: МОН, Мінрегіон, Мінцифра, НАДС, Державна служба якості освіти, обласні військові адміністрації. Результати проекту інтегруються в державну систему управління освітою.
--	---------	---	---

Загальна згуртованість: рівень високий - 4.

Після проведення контент-аналізу проектів, які реалізуються в Україні за час повномасштабного вторгнення, переходимо до обробки даних за допомогою методу QCA.

Кодуємо індикатори SCORE, що були обрані для аналізу:

A - Співпраця в громаді

B - Відчуття соціальної загрози від представників різних груп

C - Відчуття громадянського обов'язку

D - Відчуття, що українська влада піклується

W - Соціальна згуртованість.

Також кодуємо назви проектів для подальшої обробки в середовищі R:

1. United by Love - **FG**;
2. Підтримка стабілізації та відновлення постраждалих від війни громад (прифронтових зон, районів, в які повертаються і які приймають ВПО) - **FH**;
3. «Ремонт шкіл у постраждалих унаслідок війни регіонах» - **FI**;
4. Підтримка керованої громадами протимінної діяльності в Україні (Support to Community Driven Mine Action in Ukraine (UNDP, UNMAS, UNOPS)) - **FJ**;
5. «Протимінна діяльність і повернення ВПО на півдні України» (Mine Action & IDP Return in Southern Ukraine)» - **FK**;
6. Відновлення громад: створення сприятливих економічних та аграрних умов у Сумській області (Community Recovery: Ensuring Conducive Economic and Agriculture Environments in Sumsk oblast (IOM)) - **FL**;

7. Promoting community-based recovery of agricultural livelihoods and strengthening of agri-food value chains in war-affected areas of Sumska Oblast - **FM**;
8. Програма «Відновлення» (eVidnovlennia) - **FN**;
9. WFP Complementary Social Assistance Programme (CSA) - **FO**;
10. Support for Winterization and Repairing of Energy Sector Infrastructure Facilities" (Winterization Project) - **FP**;
11. Програма «Прихисток» (Shelter) - **FQ**;
12. EU4Recovery - Empowering Communities in Ukraine - **FR**;
13. USAID HOVERLA - **FS**;
14. U-LEAD: Comprehensive Recovery Programme for Municipalities - **FT**;
15. Swiss-Ukrainian Project DECIDE - **FU**.

Після кодування проектів та умов переходимо до аналізу даних за методом QCA в середовищі R.

Крок 1. Для проведення якісного комбінаційного аналізу (QCA), було завантажено пакет QCA та допоміжний пакет admisc, що розширює можливості QCA.

```
> library(QCA)
```

```
> library(admisc)
```

Крок 2. Визначення умов.

```
> conditions <- c("A", "B", "C", "D")
```

Крок 3. Завантаження даних.

```
> qca_data <- read.csv(file = "dataBogdana.csv", sep = ";", dec = ",", header = T, row.names = 1)
```

Був завантажений CSV-файл з сирими даними в середовищі R:

	A	B	C	D	W
FG	5	5	3	1	4
FH	5	5	5	4	4
FI	2	5	2	4	3

FJ	3	3	2	4	3
FK	5	4	4	4	4
FL	5	4	4	4	4
FM	4	3	4	4	4
FN	2	3	2	3	2
FO	1	4	1	3	2
FP	2	4	2	4	3
FQ	3	4	2	4	3
FR	4	5	4	4	4
FS	5	4	5	5	5
FT	5	4	5	4	4
FU	5	3	5	4	4

Крок 4. Визначаємо пороги калібрування

```
> calib_thresholds <- c(1, 2.99, 5)
```

Для перетворення вихідних оцінок за шкалою від 1 до 5 у нечіткі множини в діапазоні від 0 до 1 було використано функцію калібрування. Було вибрано такі пороги калібрування: поріг повної невключеності дорівнює 1, точка перехрестя становить 2.99, а поріг повної включеності дорівнює 5. Така конфігурація порогів відповідає структурі шкали, де значення 1 вказує на відсутність характеристики, значення 5 - на її максимальну присутність.

Крок 5. Калібрування даних. Калібрування було застосоване до кожної змінної (A, B, C, D, W). У результаті отримали калібровані значення, де кожна клітинка містить числові значення у діапазоні від 0 до 1.

```
> calibrated_data <- as.data.frame(
+   lapply(qca_data, function(x) {
+     calibrate(x, thresholds = calib_thresholds)
+   })
+ )
>
> rownames(calibrated_data) <- rownames(qca_data)
> my_data <- calibrated_data
```

Крок 6. Обчислення заперечень. Для кожної умови було обчислено її заперечення. У результаті були створені чотири нові змінні (`not_A`, `not_B`, `not_C`, `not_D`), які відображають ступені приналежності до «протилежних» множин: низька співпраця в громаді, низька соціальна загроза, низький громадянський обов'язок і низькі очікування щодо турботи влади. Це дозволяє враховувати як наявність, так і відсутність кожної з умов під час формування усіх можливих конфігурацій для подальшого QCA-аналізу.

```
> my_data$not_A <- 1 - my_data$A
```

```
> my_data$not_B <- 1 - my_data$B
```

```
> my_data$not_C <- 1 - my_data$C
```

```
> my_data$not_D <- 1 - my_data$D
```

Крок 7. Аналіз необхідності.

```
> cat("--- Необхідність наявності умов ---\n")
```

```
--- Необхідність наявності умов ---
```

```
> superSubset(my_data, outcome = "W", conditions = c("A", "B", "C", "D"), relation  
= "necessity", incl.cut = 0.85)
```

```
inclN  RoN  covN
```

```
-----
```

```
1 A      0.922 0.863 0.918
```

```
2 B      0.923 0.590 0.790
```

```
3 D      0.922 0.683 0.829
```

```
4 ~A + C 0.967 0.559 0.798
```

```
5 ~B + C 0.871 0.888 0.923
```

```
6 C + ~D 0.872 0.819 0.881
```

```
-----
```

В таблиці ми бачимо такі показники:

- **inclN** (Inclusion N, Необхідність включення). Високе значення, яке наближене до 1, вказує на те, що умова *X* є необхідною для досягнення результату. Тобто без наявності цієї умови результат неможливий.
- **RoN** (Relevance of Necessity, Релевантність необхідності). Це показник емпіричної важливості або релевантності необхідної умови. RoN допомагає відрізнити тривіально необхідні умови (умови, які присутні майже у всіх випадках, незалежно від результату) від суттєво необхідних. Високе значення RoN (зазвичай вище 0.9) свідчить про те, що умова *X* не лише необхідна, але й емпірично релевантна, тобто вона не є "всеприсутньою" умовою.
- **covN** (Coverage N, Покриття необхідності). Цей показник оцінює ступінь покриття необхідних умов. Він відображає частку випадків, де умова *X* присутня серед випадків, де присутній результат. Високе значення (близьке до 1) означає, що умова *X* покриває значну частину випадків, де присутній результат.

Провівши аналіз необхідності умов для настання результату *W* (висока соціальна згуртованість), отримали дані, де три змінні демонструють високі показники необхідності включення:

- *A* (співпраця в громаді, $\text{inclN} = 0.922$),
- *B* (відчуття соціальної загрози від представників різних груп, $\text{inclN} = 0.923$)
- *D* (відчуття, що українська влада піклується, $\text{inclN} = 0.922$).

Це означає, що у всіх проектів з високою соціальною згуртованістю присутні всі три ці умови, що підкреслює їхню важливість. Однак показник релевантності необхідності (RoN) розрізняє ступені емпіричної важливості цих умов. RoN для *B* є суттєво нижчим ($\text{RoN} = 0.590$), що означає, що відчуття соціальної загрози від представників різних груп є фактично всеприсутньою у досліджуваних проектах, присутня навіть у там, де соціальна згуртованість є

низькою. Таким чином, хоча умова В є необхідною для високої згуртованості, проте вона не є емпірично релевантною умовою, оскільки її присутність не розрізняє проекти з високою від проектів з низькою W. На відміну від цього, А та D виявляють значно більшу релевантність необхідності ($RoN = 0.863$ та $RoN = 0.683$), що підкреслює їхню важливу роль як ключових передумов для досягнення високого рівня соціальної згуртованості. Ці умови змінюються в межах досліджуваної вибірки проектів, а їхня відсутність дійсно пов'язана з низькою соціальною згуртованістю.

Показник покриття необхідності ($covN$) для всіх трьох умов перевищує 0.79 (А: $covN = 0.918$, В: $covN = 0.790$, D: $covN = 0.829$), що означає, що ці умови присутні у понад 79% випадків, де спостерігається результат. Це свідчить про важливість цих умов у поясненні варіативності результату та підтверджує, що вони охоплюють більшість проектів з високою соціальною згуртованістю.

Також аналіз виявив кілька диз'юнктивних комбінацій умов, необхідних для високої соціальної згуртованості. Наприклад, одним із таких поєднань є $\sim B + C$, яке передбачає або низький індикатор відчуття соціальної загрози від представників різних груп, або високий рівень відчуття громадянського обов'язку. Поєднання демонструє найвищу релевантність необхідності ($RoN = 0.888$) та найвище покриття ($covN = 0.923$).

Крок 8. Аналіз Необхідності відсутності.

```
> cat("\n--- Необхідність відсутності Умов ---\n")
```

```
--- Необхідність відсутності Умов ---
```

```
> superSubset(my_data, outcome = "W", conditions = c("not_A", "not_B", "not_C",  
"not_D"), relation = "necessity", incl.cut = 0.85)
```

```
inclN  RoN  covN
```

```

-----
1 ~not_A      0.922 0.863 0.918
2 ~not_B      0.923 0.590 0.790
3 ~not_D      0.922 0.683 0.829
4 not_A + ~not_C 0.967 0.559 0.798
5 not_B + ~not_C 0.871 0.888 0.923
6 ~not_C + not_D 0.872 0.819 0.881
-----

```

Результати аналізу необхідності відсутності підтвердили, що для високої соціальної згуртованості необхідна присутність умов (A, B, D), а не їх відсутність.

Крок 9. Створення Таблиці Істинності.

```

> tt_W <- truthTable(
+   data = my_data,
+   outcome = "W",
+   conditions = c("A", "B", "C", "D"),
+   incl.cut = 0.8,
+   n.cut = 1,
+   show.cases = TRUE
+ )
>
> tt_W

```

OUT: output value

n: number of cases in configuration

incl: sufficiency inclusion score

PRI: proportional reduction in inconsistency

	A	B	C	D	OUT	n	incl	PRI	cases
6	0	1	0	1	0	4	0.713	0.012	FI,FN,FO,FP
14	1	1	0	1	1	2	1.000	1.000	FJ,FQ
15	1	1	1	0	1	1	1.000	1.000	FG
16	1	1	1	1	1	8	1.000	1.000	FH,FK,FL,FM,FR,FS,FT,FU

Таблиця істинності показує всі емпірично спостережувані комбінації умов A, B, C, D та їхні результати.

Стовпець OUT (Output Value - Вихідне Значення). 1 означає, що конфігурація є достатньою для високої соціальної згуртованості, а 0, що конфігурація є достатньою для низької соціальної згуртованості ($W = 0$).

Стовпець n (Number of Cases - Кількість проектів) показує, скільки проектів у дослідженні мають цю конфігурацію.

Стовпець incl (Sufficiency Inclusion Score - Узгодженість) визначає наскільки часто ця конфігурація призводить до результату. Конфігурація добре приводить до результату, якщо показник ≥ 0.80 .

Стовпець PRI (Proportional Reduction in Inconsistency) - додатковий суворий показник узгодженості. Чим він вищий, тим більша надійність.

Інтерпретація кожного рядка:

Рядок 6.

A = 0: низький вплив індикатора щодо співпраці в громаді.

B = 1: високий вплив індикатора щодо відчуття соціальної загрози від представників різних груп.

C = 0: низький вплив індикатора щодо відчуття громадянського обов'язку.

$D = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття, що українська влада піклується.

$OUT = 0$, що означає низьку соціальну згуртованість.

$n = 4$, тобто чотири проекти мають цю конфігурацію:

- FI - «Ремонт шкіл у постраждалих унаслідок війни регіонах»
- FN - Програма «Відновлення (eVidnovlennia)
- FO - WFP Complementary Social Assistance Programme (CSA)
- FP - Support for Winterization and Repairing of Energy Sector Infrastructure Facilities" (Winterization Project)

Ці проекти об'єднує те, що вони були насамперед позиціоновані як матеріальна допомога, а не як інструменти громадської мобілізації. Навіть коли держава та міжнародні організації надавали ресурси, громадяни не почувалися причетними до процесу.

$incl = 0.713$ - слабка узгодженість, адже вона нижче за встановлений поріг 0.8. Тобто лише в 71.3% випадків ця конфігурація приводить до низької W .

$PRI = 0.012$ - додатковий суворий показник узгодженості є дуже низьким. Це свідчить про низьку надійність цієї конфігурації як засобу досягнення соціальної згуртованості.

Рядок 14.

$A = 1$: високий вплив індикатора щодо співпраці в громаді.

$B = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття соціальної загрози від представників різних груп.

$C = 0$: низький вплив індикатора щодо відчуття громадянського обов'язку.

$D = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття, що українська влада піклується.

$OUT = 1$, що означає високу соціальну згуртованість.

$n = 2$, тобто лише 2 проекти мають цю конфігурацію:

- FJ - Підтримка керованої громадами протимінної діяльності в Україні (Support to Community Driven Mine Action in Ukraine (UNDP, UNMAS, UNOPS))
- FQ - Програма «Прихисток» (Shelter)

Ці два проекти відрізняються від інших тим, що вони безпосередньо виконували критичні завдання для виживання (розчищення мін, евакуація, забезпечення укриття).

$incl = 1.000$ - ідеальна узгодженість (100%). Обидва проекти демонструють високий рівень соціальної згуртованості, що забезпечує повну впевненість між конфігурацією та результатом.

$PRI = 1.000$ - додатковий суворий показник узгодженості є високим. Максимальне значення підтверджує надійність конфігурації.

Рядок 15.

$A = 1$: високий вплив індикатора щодо співпраці в громаді

$B = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття соціальної загрози від представників різних груп

$C = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття громадянського обов'язку

$D = 0$: низький вплив індикатора щодо відчуття, що українська влада піклується

$OUT = 1$, що означає високу соціальну згуртованість

$n = 1$ - лише один проект має цю конфігурацію:

- FG - United by Love

Цей проект є волонтерською ініціативою з психологічної підтримки учасників конфлікту. Він реалізовувався без значної державної чи міжнародної фінансової підтримки, ґрунтуючись на громадянській відповідальності та відданості волонтерів.

$incl = 1.000$ - ідеальна узгодженість (100%). Хоч тут представлений лише один проект, проте ця конфігурація призводить до високого рівня соціальної згуртованості.

$PRI = 1.000$ - додатковий суворий показник узгодженості є високим. Максимальне значення підтверджує надійність конфігурації.

Рядок 16.

$A = 1$: висока вплив індикатора щодо співпраці в громаді.

$B = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття соціальної загрози від представників різних груп.

$C = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття громадянського обов'язку.

$D = 1$: високий вплив індикатора щодо відчуття, що українська влада піклується.

$OUT = 1$, що означає високу соціальну згуртованість.

$n = 8$, тобто вісім проектів мають цю конфігурацію:

- FH - Підтримка стабілізації та відновлення постраждалих від війни громад (прифронтових зон, районів, в які повертаються і які приймають ВПО)
- FK - «Протимінна діяльність і повернення ВПО на півдні України» (Mine Action & IDP Return in Southern Ukraine)»
- FL - Відновлення громад: створення сприятливих економічних та аграрних умов у Сумській області (Community Recovery: Ensuring Conducive Economic and Agriculture Environments in Sumaska oblast (IOM))
- FM - Promoting community-based recovery of agricultural livelihoods and strengthening of agri-food value chains in war-affected areas of Sumaska Oblast (FAO)
- FR - EU4Recovery - Empowering Communities in Ukraine
- FS - USAID HOVERLA
- FT - U-LEAD: Comprehensive Recovery Programme for Municipalities
- FU - Swiss-Ukrainian Project DECIDE

Ці вісім проектів об'єднує те, що вони були реалізовані в завдяки міжнародної та державної підтримки, активної громадської участі та громадянської свідомості.

$incl = 1.000$ - ідеальна узгодженість (100%). Конфігурація є надійною та призводить до високого рівня соціальної згуртованості.

$PRI = 1.000$ - додатковий суворий показник узгодженості є високим. Максимальне значення підтверджує надійність конфігурації.

Таблиця істинності показує, що соціальна згуртованість розвивається при одночасній присутності індикатора співпраці в громаді та відчуття соціальної загрози від представників різних груп. Усі три конфігурації, що приводять до високої соціальної згуртованості (рядки 14, 15, 16), обов'язково містять обидві ці умови. Натомість конфігурація з низькою співпрацею в громаді (рядок 6), попри

присутність соціальної загрози та відчуття, що українська влада піклується, приводить до низької соціальної згуртованості.

Головна знахідка дослідження полягає в тому, що для досягнення високої соціальної згуртованості є два альтернативні механізми. З одного боку, проекти можуть спиратися на відчуття громадянського обов'язку, компенсуючи низький індикатор відчуття, що українська влада піклується (рядок 15 з проектом FG "United by Love", який реалізовувався як волонтерська ініціатива без значної державної підтримки). З іншого боку, проекти можуть спиратися на активну державну та міжнародну підтримку (рядок 14). Таким чином, відчуття громадянського обов'язку та відчуття, що українська влада піклується, можуть замінювати один одного як механізми задля розвитку соціальної згуртованості.

Найкращого результату досягають проекти, де присутні всі чотири умови одночасно (рядок 16). Ця конфігурація демонструє ідеальну узгодженість ($incl = 1.000$) та надійність ($PRI = 1.000$), що вказує на синергію між співпрацею в громаді, відчуттям соціальної загрози від представників різних груп, громадянського обов'язку та що українська влада піклується.

На противагу цьому, конфігурація з низькою співпрацею в громаді та низьким відчуттям громадянським обов'язком (рядок 6) показує, що чотири проекти з цією конфігурацією (FI, FN, FO, FP), які були спрямовані насамперед на матеріальну допомогу без активного залучення громадян до спільних рішень, продемонстрували низьку соціальну згуртованість. Більше того, низька узгодженість ($incl = 0.713$) та мінімальна надійність ($PRI = 0.012$) цієї конфігурації свідчать про те, що вона є нестабільним та ненадійним шляхом до досягнення результату.

Емпірично дослідження показує, що при дотриманні основних умов (співпраці в громаді та контексту соціальної загрози) більшість проектів (73% з 15 досліджуваних) досягає високої соціальної згуртованості.

З 15 проектів 11 (73%) демонструють високу соціальну згуртованість (рядки 14, 15, 16), тоді як лише 4 проекти (27%) мають низьку згуртованість (рядок 6).

Важливо, що це досягається двома альтернативними шляхами: або через активну державну та міжнародну підтримку, або через відчуття громадянського обов'язку. Таким чином, таблиця істинності демонструє, що громадянський обов'язок виступає як альтернативний механізм розвитку соціальної згуртованості навіть у контексті обмеженої державної підтримки, що має суттєве теоретичне значення для розуміння процесів консолідації суспільства під час кризових ситуацій.

Крок 10. Мінімізація для комплексного рішення.

```
> sol_complex <- minimize(
+   tt_W,
+   outcome = "W",
+   relation = "sufficiency"
+ )
```

Задаємо мінімізацію, яка буде аналізувати успішні конфігурації.

Крок 11. Виведення формули (для візуальної перевірки).

```
> cat("\n--- Фінальна формула рішення ---\n")
```

```
--- Фінальна формула рішення ---
```

```
> print(sol_complex)
```

```
M1: A*B*C + A*B*D -> W
```

```
>
```

```
> formula_text <- "A*B*C + A*B*D"
```

Формула описує два альтернативних шляхи для розвитку соціальної згуртованості:

1. ABC включає співпрацю в громаді та відчуття соціальної загрози від представників різних груп та відчуття громадянського обов'язку.

2. ABD включає співпрацю в громаді та відчуття соціальної загрози від представників різних груп та відчуття, що українська влада піклується.

Крок 12. Обчислення ступеня приналежності кейсів до множини рішення.

```
> membership_solution <- compute(data = my_data, expression = formula_text)
```

Обчислюємо для кожного проекту, наскільки він належить до множини рішення на основі мінімізованої формули.

Крок 13. Визначення результату W.

```
> W <- my_data$W
```

Стовпець W (соціальна згуртованість) витягується з набору даних і зберігається в окрему змінну W, щоб потім можна було порівняти W з формулою.

Крок 14. Обчислення необхідних компонентів для формул якості.

```
> min_SW <- pmin(membership_solution, W)
```

Щоб дізнатися, наскільки добре формула передбачає результат для кожного проекту, функція pmin обчислює мінімум для кожної пари між двома векторами: членством у множині рішення (membership_solution) та фактичним результатом (W).

Крок 15. Solution Consistency (Загальна узгодженість)

```
> S_Consistency <- sum(min_SW) / sum(membership_solution)
```

```
> cat("\nSolution Consistency (Загальна узгодженість):", round(S_Consistency, 4),
"\n")
```

Solution Consistency (Загальна узгодженість): 0.9834

Формула ABC + ABD має узгодженість 98.34%. Формула дуже добре передбачає результат W, тобто у 98.34% випадків, якщо проект відповідає формулі, то він дійсно має високу соціальну згуртованість.

Крок 16. Solution Coverage (Загальне охоплення)

```
> S_Coverage <- sum(min_SW) / sum(W)
```

```
> cat("Solution Coverage (Загальне охоплення):", round(S_Coverage, 4), "\n")
```

Solution Coverage (Загальне охоплення): 0.8136

Формула $ABC + ABD$ охоплює 81.36% від всієї соціальної згуртованості у дослідженні, що є хорошим показником охоплення.

Отже, враховуючи аналіз дослідження, то гіпотеза 1 не підтвердилася про те, що проекти, що поєднують відчуття громадянського обов'язку та відчуття, що українська влада піклується, досягають вищого рівня соціальної згуртованості порівняно з проектами, що мають лише один із цих факторів. Умови С та D є взаємозамінними, тобто вони не підсилюють одна одну. Наявність обох факторів не дає вищого результату, ніж наявність лише одного з них.

Гіпотеза 2 підтвердилася. Проекти, орієнтовані переважно на матеріальну допомогу без залучення громадян до планування та управління призводять до низького рівня соціальної згуртованості. Конфігурація з низькою співпрацею ($A=0$) призводить до низької згуртованості, навіть за наявності державної підтримки.

Гіпотеза 3 підтвердилася. Проекти, що поєднують співпрацю в громаді та індикатор відчуття соціальної загрози від представників різних груп приводять до високої соціальної згуртованості. Усі проекти, що призводять до згуртованості мають ці дві умови.

Висновки до розділу 3

Дослідження reSCORE 2024 показує, що українське суспільство залишається згуртованим на горизонтальному рівні, адже почуття приналежності до країни та плюралістична українська ідентичність залишаються високими навіть на третьому році повномасштабної війни, тоді як співпраця в громаді та відчуття громадянського обов'язку загалом зберігаються на стабільному, але не високому рівні. В той же час вертикальна згуртованість помітно знизилася: відчуття, що влада піклується; підзвітність органів влади практично повернулися до довоєнних значень, що свідчить про розчарування діяльністю державних інституцій. У підсумку reSCORE 2024 показує існування суспільної єдності на

горизонтальному рівні, що означає, що більшість українців і досі відчують сильний зв'язок з Україною та залишаються вірними спільним інтересам. Проте для довгострокової згуртованості бракує вертикального виміру, який характеризується зростанням недовіри до влади, що створює виклик для взаємин між громадянами та державою.

Щодо власного дослідження, то був проведений контент-аналіз, який в подальшому інтерпретувався за допомогою якісного порівняльного аналізу. QCA - це методологія, що дозволяє порівнювати невелику кількість випадків для виявлення комбінацій умов, які призводять до певного результату. Основа методу в тому, що саме комбінації умов можуть призводити до результату, а не лише один фактор.

На основі якісного порівняльного аналізу (QCA) 15 проектів було виявлено, що соціальна згуртованість розвивається через два альтернативні шляхи, обидва з яких включають співпрацю в громаді та відчуття соціальної загрози від представників різних груп. Перший шлях визначається формулою ABC і демонструє, що соціальна згуртованість може розвиватися через відчуття громадянського обов'язку. Без суттєвої державної або міжнародної фінансової підтримки, проекти спираються на почуття обов'язку перед громадськістю, що призводить високої соціальної згуртованості. Другий шлях визначається формулою ABD, що включає відчуття, що українська влада піклується, забезпечуючи потрібними ресурсами.

Аналіз показав, що 8 проектів мають найбільш ефективну конфігурацію, де присутні обидва шляхи досягнення соціальної згуртованості. Це формує синергію, де громадяни діють згідно внутрішніх мотивів (відчуття громадянського обов'язку), а також і відповідно зовнішніх мотивів (відчуття, що українська влада піклується), що сприяє стійкішому розвитку соціальної згуртованості. Натомість, чотири проекти, що зосереджені виключно на матеріальній допомозі без активного залучення громадян до процесу прийняття рішень (рядок 6), демонструють низьку соціальну згуртованість та ненадійні показники ($incl = 0.713$, $PRI = 0.012$). Це свідчить, що самих ресурсів

недостатньо, бо потрібна активна співпраця в громаді та середовище, що мотивує людей.

Дослідження доводить, що громадянський обов'язок може виступати як повноцінна альтернатива державній підтримці при розвитку соціальної згуртованості. Це має важливе значення для розуміння природи соціальної консолідації. Тобто, коли державні ресурси обмежені, то соціальна згуртованість може досягтися завдяки громадянській свідомості. Коли ж ресурси доступні, вони стають найефективнішими у поєднанні з розвитком громадянської свідомості.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що соціальна згуртованість є фундаментальним чинником життєздатності, стабільності та розвитку українського суспільства, особливо в умовах війни. Вона виступає не лише показником соціального добробуту, а й визначальним елементом національної безпеки, громадянської солідарності та державної стійкості.

У теоретичному аспекті соціальна згуртованість виявилася складним багатовимірним феноменом, який охоплює соціальні, психологічні, економічні та політичні компоненти. Проаналізовані концепції класиків соціології (Е. Дюркгейма, Ф. Тьонніса, Т. Парсонса та ін.) показали, що ідея згуртованості суспільства ґрунтується на поєднанні ціннісної єдності, соціальної взаємодії та взаємної довіри. В умовах сучасних криз цей феномен набуває нових змістових вимірів, адже згуртованість стає практичним ресурсом для подолання суспільних потрясінь.

Були розглянуті різні наукові підходи до розуміння соціальної згуртованості. Соціологічний підхід пояснює згуртованість як результат соціальної інтеграції, яка забезпечується механізмами соціалізації, інституціоналізації норм та розвитком соціального капіталу. Психологічний підхід розкриває емоційні та когнітивні основи згуртованості: почуття належності, довіра, емпатія. Політичний підхід трактує згуртованість як умову легітимності влади та ефективності державного управління.

Проведений аналіз методик міжнародних організацій (OECD, World Bank, Council of Europe) засвідчив, що у світовій практиці соціальна згуртованість розглядається як комплексний індикатор суспільного розвитку. Підходи цих структур відрізняються за змістом і методологією, проте об'єднані спільним баченням - згуртоване суспільство є передумовою стабільної демократії, соціальної справедливості та сталого економічного зростання. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) у своїх методиках наголошує на важливості соціального капіталу та інклюзивності. Світовий банк (World Bank) акцентує на ролі довіри до інституцій та інституційної стійкості. Рада

Європи (Council of Europe) розглядає соціальну згуртованість як базовану на етичних і гуманістичних цінностях, які формують основу громадянського життя.

Однак проаналізовані методики були розроблені переважно для контекстів відносної політичної стабільності та не в повній мірі враховують специфіку суспільств, що перебувають у стані воєнного конфлікту. Для України найбільш адекватним інструментом моніторингу є індекс SCORE, який дозволяє вимірювати горизонтальні і вертикальні виміри соціальної згуртованості.

Дослідження reSCORE 2024 демонструє, що українське суспільство зберігає сильну горизонтальну згуртованість, яка проявляється через стійку національну ідентичність, почуття приналежності до країни та плюралістичні цінності громадян. Це свідчить про те, що українці залишаються об'єднаними спільною метою та взаємною солідарністю навіть на третьому році перебування в стані воєнного конфлікту. Водночас стабільна, але недостатня громадянська участь у громадській діяльності та відчуття обов'язку перед громадою залишаються на помірному рівні. Критичною проблемою є зменшення вертикальної згуртованості, де недовіра до державних інститутів повернулася до довоєнних показників, а відчуття підзвітності влади значно знизилося. Цей розрив між горизонтальною єдністю та вертикальною недовірою створює серйозний виклик для довгострокової соціальної згуртованості.

Власне дослідження на основі якісного порівняльного аналізу (QCA) 15 проектів розвитку громад в Україні виявило дві альтернативні траєкторії розвитку соціальної згуртованості. Перша траєкторія спирається на внутрішні мотиви громадян - відчуття громадянського обов'язку в поєднанні з активною співпрацею в громаді та усвідомленням соціальної загрози досягають високої згуртованості навіть без державної підтримки. Друга траєкторія актуалізується через зовнішні мотиви, коли громадяни відчують, що влада піклується та забезпечує ресурси, що також сприяє соціальній згуртованості.

Стійку основу для розвитку соціальної згуртованості формує синергія обох конфігурацій. Натомість проекти, що зосереджувалися виключно на матеріальній допомозі без залучення громадян до прийняття рішень продемонстрували низькі

показники успіху, доводячи, що лише матеріальні ресурси самі по собі недостатні. Це дослідження підтверджує, що громадянський обов'язок може виступати як повноцінна альтернатива державній підтримці в умовах обмежених ресурсів, однак оптимальний результат досягається через гармонійне поєднання обох факторів. Для контексту військового часу це означає, що навіть при дефіциті державних ресурсів активізація громадянської свідомості залишається ефективним механізмом для розвитку соціальної згуртованості, яка критично важлива для спротиву і відновлення.

Державним органам необхідно демонструвати піклування про громадян. Навіть при обмежених ресурсах держава повинна забезпечувати спеціалізовану підтримку для залучення громадян до розроблення та впровадження проектів розвитку. Це створює відчуття належності до процесу та дозволяє активізувати внутрішні мотиви громадян. З іншого боку громадянський обов'язок є повноцінною альтернативою державній підтримці в умовах обмежених ресурсів. Тому громадським організаціям необхідно фокусуватися на розвитку громадянської свідомості та усвідомлення соціальної загрози через навчальні програми, спільні дискусії та практичне залучення громадян до колективних дій. Проте для досягнення високого рівня соціальної згуртованості потрібно подолати розрив між горизонтальним рівнем та вертикальним рівнем. Це особливо важливо в контексті військового часу, коли соціальна згуртованість є основою для спротиву та успішного відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Білокурський, О., & Зурабашвілі, Т. (2024). Соціальна згуртованість в Україні: Тенденції за даними дослідження reSCORE 2024 в порівнянні з reSCORE 2023 та SCORE 2021. Центр сталого миру та демократичного розвитку (SeeD). https://api.scoreforpeace.org/storage/pdfs/Social-Cohesion-in-Ukraine_ukr_2024.pdf

Бибик, Д., & Савельчук, І. (2023). Соціальна згуртованість молоді в Україні в умовах воєнного стану. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 1, 7-16. <https://journals.uran.ua/swe/article/view/278478>

Бондаренко М., Бабенко С., Боровський О. (2017). Соціальна згуртованість в Україні (досвід аплікації методики Bertelsmann Stiftung до даних Європейського Соціального Дослідження). Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 58-65.

https://www.researchgate.net/publication/322359810_SOCIAL_COHESION_IN_UKRAINE_THE_EXPERIENCE_OF_APPLICATION_OF_BERTELSMANN_STIFTUNG_METHOD_TO_EUROPEAN_SOCIAL_SURVEY_DATA

Гест, А., & Панайоту, О. (2021). Соціальна згуртованість в Україні. Частина І: визначення та вимірювання соціальної згуртованості за допомогою Індексу соціальної згуртованості та примирення (SCORE). Центр сталого миру та демократичного розвитку (SeeD).

https://api.scoreforpeace.org/storage/pdfs/PUB_SCOREUkr21_Social_Cohesion_Volume1-UKR_ED_NN.pdf

Головаха, Є., & Макеєв, С. (2022). Вступ. Соціологія надзвичайності. У Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія (с. 15-23). Інститут соціології НАН України. <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/maket-vijna...2022dlya-tipografiivse.pdf>

Гончарук-Чолач Т. В., М. І. Гурик, Н. В. Джугла (2022). Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея. Випуск 167-168, с.48-52. <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=259>

Горохова Т., Дубинська Д., Слаюте А., Усик В., Черних О. (2023). Посібник для навчання з питань соціальної згуртованості й безбар'єрного середовища в

молодіжному секторі. <https://rm.coe.int/training-manual-on-social-cohesion-and-barrier-free-environment-in-the/1680ab260e>

Губеладзе, І. Г. (2023). Спільнотна ідентичність під впливом війни: джерело конфліктів чи умова консолідації. У Актуальні проблеми психології малих груп (с. 24-28). Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739873/1/1%D0%93%D1%83%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B7%D0%B5_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8_2023-Actual-problems-of-small-group-psychology-25-28.pdf

Дейнеко, О. О. (2021). Дискурс-устрій соціальної згуртованості як категорії соціальної політики: Досвід застосування критичного дискурс-аналізу. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, (2(77)), 140-153. https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/140_153_No-277_2021_ukr.pdf

Дейнеко О. О. (2021а) Дискурс-устрій соціальної згуртованості як категорії соціальної політики: досвід застосування критичного дискурс-аналізу. *Український соціум*, № 2 (77), 140-153. https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/140_153_No-277_2021_ukr.pdf

Дейнеко, О. (2021б). Соціальна згуртованість як категорія державної політики: особливості конструювання в українському законодавстві. "Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2(49), 198-214. <https://doi.org/10.21564/2663-5704.49.229332>

Дейнеко О. (2021в). Критичний огляд моделі вимірювання соціальної згуртованості Дж. Чана: перспективи адаптації до українського контексту. "Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 4(51), 192-207. <https://doi.org/10.21564/2663-5704.51.242243>

Дейнеко О.О. (2021г). Моделі емпіричної інтерпретації соціальної згуртованості: у пошуку універсальних компонентів. *Габітус*. Випуск 21, 11-18. <http://habitus.od.ua/journals/2021/21-2021/3.pdf>

Київський міжнародний інститут соціології. (2024, 19 листопада). *Довіра до інституцій: жовтень 2024 року* [Прес-реліз].
<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1467&page=1>

Кривда, О. В. & Кривда Д. О. (2020). Економічне зростання, соціальна згуртованість та захист навколишнього середовища як пріоритети Європейського Союзу. Сталий розвиток - XXI століття. Дискусії 2020 : колективна монографія. Національний університет «Києво-Могилянська академія». за ред. проф. Є. В. Хлобистова. Київ, С. 171-177. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/41618>

Курас, Т., & Білозерова, К. (2024). Стійкість у дії: як громадські організації підтримують постраждалих від війни людей в Україні. УВКБ ООН Україна. https://www.unhcr.org/ua/en/news/resilience-action-how-community-based-organizations-support-war-affected-people-ukraine?utm_source=chatgpt.com

Нестерова, М. О. (2022). Соціальна згуртованість освітніх спільнот в умовах кризових станів суспільства. Вища освіта України, (1), 47-54. <http://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/50/39>

Нестерова М., Деліні М., Заможський А. (2019). Соціальна згуртованість університетської спільноти. Вища освіта України, № 3, 42-50. https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37475/Nesterova_2019_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Осланд О., Філіппова О., Дейнеко О., Запорожченко Р. (2022). Децентралізація, соціальна згуртованість та етнокультурна різноманітність у прикордонних регіонах України. *Ideology and politics journal*, 118-140. <https://www.ideopol.org/wp-content/uploads/2023/04/%E2%84%963-22-UKR.-Full-text-1.pdf#page=119>

Петрушина, Т. О. (2019а). Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціальних спільнот у сучасному світі праці. Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції 147-149. <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/newsfiles/problemsofsociologicaltheorydevelopment2019.pdf>

Петрушина Т.О. (2019б). Соціальні спільноти у сучасному світі праці: визначення поняття і методологічних підходів. *Соціологічні науки*. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. № 1-2 (40-41), 13-23. <https://core.ac.uk/download/pdf/229856037.pdf>

Програма розвитку ООН в Україні. (2022а). Ремонт шкіл у постраждалих унаслідок війни регіонах. <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/remont-shkil-u-postrazhdalykh-unaslidok-viyny-rehionakh>

Програма розвитку ООН в Україні. (2022b). EU4Recovery - Розширення можливостей громад в Україні (EU4Recovery). <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/eu4recovery-rozshyrennya-mozhlyvostey-hromad-v-ukrayini-eu4recovery>

Програма розвитку ООН в Україні. (2025). Підтримка стабілізації та відновлення постраждалих від війни громад (прифронтових зон, районів, в які повертаються і які приймають ВПО). <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/pidtrymka-stabilizatsiyi-ta-vidnovlennya-postrazhdalykh-vid-viyny-hromad-pryfrontovykh-zon-rayoniv-v-yaki-povertayutsya-i-yaki-priymayut>

Третяк Ю. (2023). В ЄС почалося обговорення майбутнього політики згуртованості (після 2027 року). Інститут Громадянського Суспільства. <https://www.csi.org.ua/news/v-yes-pochalosya-obgovorennya-majbutnogo-polityky-zgurtovanosti-pislya-2027-roku/>

Alatoom, M. (2024). Final evaluation of the ‘Support for winterization and repairing of energy sector infrastructure facilities’ project. United Nations Development Programme. <https://erc.undp.org/evaluation/documents/download/24126>

Bottoni, G. (2017). Validation of a social cohesion theoretical framework: a multiple group SEM strategy. *Quality and Quantity*, 52(3), pp. 1081-1102. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/151172609.pdf>

Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). USAID HOVERLA project announces partnership with 15 new communities. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/proekt-usaid-hoverla-oholosyv-partnerstvo-z-15-novymy-hromadamy>

Chatterjee, S., Gassier, M., & Myint, N. (2023). Leveraging social cohesion for development outcomes (Policy Research Working Paper 10417). World Bank, Social Sustainability and Inclusion Global Practice. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/46fe1edf-f941-4022-8ae1-9d57622b61d3/content>

Council of Europe. (2004). A new strategy for social cohesion (Revised strategy). Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/1680923e1f>

Council of Europe, Social Cohesion Development Division (2005). Methodological Guide to the development of social cohesion indicators: General introduction and first part. Strasbourg: Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/09000016809294e6>

Decentralization.ua. (2025). Swiss-Ukrainian decentralization for improved democratic education project (DECIDE). <https://decentralization.ua/en/donors/decide>

Deineko O. (2020). Theoretical axes of the concept of social cohesion: rethinking of E. Durkheim's scientific heritage. Ukrainian Sociological Journal, 23(-), 12-20. <https://doi.org/10.26565/2077-5105-2020-23-01>

Dusa, Adrian (2019). QCA with R. A Comprehensive Resource. Springer International Publishing.

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2024). Ukraine: Rapid response plan 2024. Restoring livelihoods and revitalizing rural communities affected by mines and explosive remnants of war (Ukraine) <https://openknowledge.fao.org/items/f01e6c32-88bd-4641-9ea5-000b5fb363d4>

Fonseca, X., Lukosch, S., & Brazier, F. (2019). Social cohesion revisited: A new definition and how to characterize it. Innovation: The European Journal of Social Science Research, 32(2), 231-253. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13511610.2018.1497480?scroll=top&needAccess=true>

Havrylenkova, M. (2024). 10 municipalities will develop comprehensive recovery programmes. U-LEAD with Europe. <https://www.u-lead.org.ua/en/news/520>

Islam, G. (2014). Social cohesion and group dynamics. Y Encyclopedia of Critical Psychology (pp. 1780-1783). Springer. https://link.springer.com/rwe/10.1007/978-1-4614-5583-7_287

Jenson J. (2019). Intersections of Pluralism and Social Cohesion. Global Centre for Pluralism, 1-29. Retrieved from <https://www.pluralism.ca/wp-content/uploads/2019/02/Jane-Jenson-Social-Cohesion-FINAL.pdf>

Jenson J. (2019a). Defining and Measuring Social Cohesion. 1-44. Retrieved from <https://www.files.ethz.ch/isn/151856/Jenson%20ebook.pdf>

Jewett, R. L., Mah, S. M., Howell, N., & Larsen, M. M. (2021). Social cohesion and community resilience during COVID-19 and pandemics: A rapid scoping review. *Canadian Journal of Public Health*, 112(3), 386-396. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8204038/>

Kearns, A., & Forrest, R. (2000). Social cohesion and multilevel urban governance. *Urban Studies*, 37(5-6), 995-1017. <https://doi.org/10.1080/00420980050011208>

Mouratidis, K. (2021). Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to human well-being. *Cities*, 115, 103229. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103229>

OECD. (2011). Perspectives on global development 2012: Social cohesion in a shifting world. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2011/11/perspectives-on-global-development-2012_g1g13955/persp_glob_dev-2012-en.pdf

OECD (2012). "Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World." OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/perspectives-on-global-development-2012_persp_glob_dev-2012-en.html

OECD (2024). Society at a Glance 2024: OECD Social Indicators. OECD Publishing, Paris. https://www.oecd.org/en/publications/society-at-a-glance-2024_918d8db3-en/full-report/component-35.html

Putnam, R. D. (1993). Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt7s8r7>

Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: The collapse and revival of American community. Simon & Schuster. <https://books.google.com.ua/books?id=rd2ibodep7UC&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false>

Ragin, Charles C. (2008). Qualitative Comparative Analysis Using Fuzzy Sets (fsQCA). In *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*, edited by Benoit Rihoux and Charles C. Ragin, 87-121. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Schiefer, D., & van der Noll, J. (2017). The essentials of social cohesion: A literature review. *Social Indicators Research*, 132(2), 579-603.
<https://doi.org/10.1007/s11205-016-1314-5>

Simister, N., & Scholz, V. (2017). Qualitative comparative analysis (QCA). INTRAC.
<https://www.intrac.org/app/uploads/2017/01/Qualitative-comparative-analysis.pdf>

State Enterprise “Reintegration and Restoration”. (2025). About the program.
<https://dp-reintegration.gov.ua/en/about-the-program/>

Stewart, L. (n.d.). What is qualitative comparative analysis (QCA)? ATLAS.ti.
<https://atlasti.com/research-hub/qualitative-comparative-analysis-qca>

Transparency International Ukraine. (2024). Як працюють комісії з надання компенсації за пошкоджене та знищене житло. <https://ti-ukraine.org/research/yak-pratsyuyut-komisiyi-z-nadannya-kompensatsiyi-za-poshkodzhene-ta-znyshhene-zhytlo/>

United Nations & World Bank. (2018). Pathways for peace: Inclusive approaches to preventing violent conflict. World Bank. <https://bit.ly/3MC4o9w>

United Nations Development Programme. (2025a). Annual programme narrative progress report: Support to Community Driven Mine Action in Ukraine.
https://mptf.undp.org/sites/default/files/documents/2025-04/project_00140625_unops-unmas_crf_annual_report_2024.pdf

United Nations Development Programme. (2025b). Annual programme narrative progress report: Mine Action & IDP Return in Southern Ukraine.
https://mptf.undp.org/sites/default/files/documents/2025-04/project_00140770_undp-unhcr_crf_annual_report_2024.pdf

United Nations Development Programme. (2025c). Annual programme narrative progress report: Community Recovery: Ensuring Conducive Economic and Agriculture Environments in Sumsk Oblast.
https://mptf.undp.org/sites/default/files/documents/2025-04/project_00140626_iom_crf_annual_report_2024.pdf

United Nations Economic Commission for Europe. (2023). Measurement of social cohesion (ECE/CES/2023/8). United Nations.
<https://unece.org/sites/default/files/2023-05/CES%202023%208%20E.pdf>

United Nations in Ukraine. (2024). WFP expands complementary social assistance programme in Ukraine to people living with disabilities.
<https://bit.ly/490kKAp>

World Bank. (2013). Inclusion Matters: The Foundation for Shared Prosperity. Washington, DC: World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-0010-8>

Zarembo, K., Knodt, M., & Kachel, J. (2024). Smartphone resilience: ICT in Ukrainian civic response to the Russian full-scale invasion. Media, War & Conflict. Advance online publication.
https://www.researchgate.net/publication/381403164_Smartphone_resilience_ICT_in_Ukrainian_civic_response_to_the_Russian_full-scale_invasion

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Рубрикатор для контент-аналізу

Індикатор SCORE	Рівень (опис)	Оцінка 1-5	Коментар
Співпраця в громаді	Високий		
Відчуття соціальної загрози від представників різних груп	Середній		
Відчуття громадянського обов'язку	Високий		
Відчуття, що українська влада піклується	Високий		